

BR-RR-18-90

מוסדות לטיפול ממושך ותכניות דיור

באר, שמואל

001803027225

המכון

הוא מכון ארצי למחקר, לניסוי ולחינוך בגרונטולוגיה והתפתחות אדם וחברה. הוא נוסד ב־1974 ופועל במסגרת הג'וינט האמריקאי (ועד הסיוע המאוחד של יהודי אמריקה), בעזרתן של קרן ברוקדייל בניו־יורק וממשלת ישראל.

בפעולתו מנסה המכון לזהות בעיות חברתיות ולהציב להן פתרונות חילופיים בשירותי הבריאות והשירותים הסוציאליים בכללם. אחד מיעדיו הוא להגביר את שיתוף הפעולה של מומחים מהאקדמיות והממשלה, עובדי ציבור ופעילים בקהילה כדי לגשר בין מחקר לבין מימוש מסקנות מחקר הלכה למעשה.

הג'וינט העולמי

נוסד ב־1914, ומאז הגיש עזרה למיליוני יהודים ב־75 מדינות. הג'וינט, הפעיל ב־33 מדינות מכל גווי הקשת הגיאופוליטית, מודרך על ידי עיקרון אחד: "יש להגיש עזרה ליהודים במצוקה, במטרה לסייע להם לחיות כיהודים". הדאגה לבריאותם ולרווחתם של הקשישים עומדת בראש מעייני הג'וינט ברחבי העולם.

תפקידו של ג'וינטישראל הוא לתכנן, לפתח ולעקוב אחר ביצוע פרויקטים חדשנים בישראל בתחום הבריאות, החינוך והרווחה. ג'וינט ישראל יוזם תוכניות לשיפור איכות החיים של קהילות ובודדים, תוך שימת דגש מיוחד על מתן הזדמנויות מרביות לצעירים, לקשישים ולמוגבלים.

פעולות הג'וינט ממומנות בעיקרן על־ידי תרומות הפדרציות האמריקאיות דרך המגבית היהודית המאוחדת.

BR-RR-18-90 / 18030
C.1

מוסדות לטיפול ממושך ותכניות דיור מוגן: המצב ב-1989 והתפתחויות לאורך זמן

שמואל באר

חיים פקטור

דו"ח זה הוכן במסגרת מרכז המידע הארצי לשירותים לקשישים
הפועל במכון ברוקדייל בשיתוף עם ג'וינט-ישראל

ספטמבר 1990

ירושלים

אלול התש"ן

לא להאמין
copy 1

211090

מרכז מידע ארצי לשירותים לקשישים

מרכז המידע הארצי הוקם ביוזמת ג'וינט-ישראל וג'וינט-מכון ברוקדייל במטרה לספק מידע שוטף ועדכני על השירותים הקהילתיים והמוסדיים לטיפול ממושך.

המרכז מספק מידע על היבטים שונים של מערכת השירותים ובהם: היקף השירותים הניתנים וההבדלים באספקת השירותים בין האזורים השונים בארץ; שינויים במערך השירותים במשך השנים; תכניות פיתוח לשנים הבאות; תחזיות של הצרכים בעתיד וההבדלים בהזדקקות לשירותים בין האזורים השונים.

ייחודו של המרכז הוא בכך, שנאסף בו מידע מגופים שונים, והוא מאפשר הצגת המידע על בסיס אחיד ומוסכם, וכן נקודת מבט כוללת המקיפה עבר, הווה ועתיד.

המרכז מפרסם דו"חות תקופתיים על ההתפתחות בתחומים השונים. בזכות ייחודו הוא מהווה משאב המשותף לגופים השונים, ומסייע להם בקבלת החלטות ובקביעת מדיניות, ברמה הארצית, האזורית והמקומית.

תקציר

השירותים המוסדיים לטיפול ממושך מהווים חלק חשוב ממערכת השירותים שנועדו לתמוך בקשישים, לסייע ולהבטיח להם איכות חיים נאותה. מטרתו של דו"ח זה היא, להציג נתונים כמותיים על המערכת המוסדית לטיפול ממושך ותכניות הדיור המוגן. להלן הממצאים העיקריים של המחקר.

א. מוסדות לטיפול ממושך

קיבולת: ב-1989 נמצאו בארץ 187 מוסדות לטיפול ממושך בקשישים ובהם 18,000 מיטות. 6,660 מיטות מתוכן מיועדות לעצמאיים (קשישים עצמאיים בביצוע פעולות היומיומיות, ובדרך כלל מוגבלים בניהול משק בית); 4,020 עבור תשושים (המוגבלים בחלק מן הפעולות היומיומיות, וסובלים מקשיים בניידות); 6,460 עבור סיעודיים (הזקוקים לעזרה ברוב הפעולות היומיומיות, אינם ניידים ובדרך כלל אינם שולטים על הסוגרים); ו-860 עבור תשושי נפש (קשישים הסובלים מירידה קוגניטיבית, ניידים, ו/או עם בעיות התנהגות קשות ובדרך כלל מוגבלים בחלק מן הפעולות היומיומיות).

שיעור המיטות: שיעור המיטות הינו 48 מיטות ל-1000 קשישים יהודים באוכלוסייה (376 אלף קשישים), מהן 18 לעצמאיים ו-30 עבור קשישים מוגבלים (תשושים, סיעודיים ותשושי נפש).

התפלגות אזונית: התפלגות המיטות אינה אחידה בין אזורי הארץ. במספר מחוזות שיעור המיטות גבוה מהממוצע הארצי: ירושלים (77 מיטות ל-1000 קשישים), חיפה (53) והמרכז (74). באחרים השיעור נמוך יותר: מחוז הצפון (41), מחוז תל אביב (32) ומחוז הדרום (21).

התפלגות המיטות למוגבלים דומה להתפלגות כלל המיטות: במחוזות ירושלים והמרכז שיעורן גבוה מהממוצע הארצי (43 ו-56, בהתאמה), ואילו במחוזות תל אביב והדרום שיעור המיטות האלה נמוך מהממוצע הארצי (15 ו-18, בהתאמה). במחוז הצפון ובמחוז חיפה שיעור זה קרוב לממוצע הארצי.

בעלות: בסקטור הפרטי ובסקטור הציבורי/וולונטרי מצויים, בכל אחד מהם, 38% מהמיטות. שאר המיטות מתחלקות בין הסקטור הממשלתי/עירוני (14%) ובין מוסדות אשל (10%). הסקטור הציבורי/וולונטרי "מתמחה" במיטות לעצמאיים (כ-60% מהמיטות) ולמוסדות אשל "התמחות" במיטות לסיעודיים ולתשושי נפש.

הפניה ממשלתית: 46% מדיירי המוסדות (8,320 קשישים) הופנו למוסדות על-ידי לשכות הבריאות או הרווחה, הפניה המלווה בהשתתפות חלקית או מלאה במימון העלות המוסדית. שני-שלישים מהם זקוקים למחלקות לסיעודיים וכרבע הוגדרו כתשושים.

העלות השנתית: העלות השנתית הכרוכה באחזקת הדיירים המופנים מוערכת ב-127 מיליון דולר, כש-100 מיליון דולר מתוכם מיועדים לסיעודיים ולתשושי הנפש.

צרכים לא מסופקים: אחד האינדיקטורים של צרכים לא מסופקים הוא מספר הקשישים הממתינים למיסוד, לאחר שעברו ועדת הערכה ואישור של לשכות הבריאות והרווחה. במאי 1989 המתינו 1,600 קשישים להשמה במוסד, כש-60% מתוכם הינם סיעודיים ותשושי נפש. המספר הכולל של הממתינים מהווה 9% ממצאי המיטות (13% בקרב הממתינים הסיעודיים ותשושי הנפש).

ההתפתחויות בשנים האחרונות: בתקופה 1983-1989 גדלה המערכת המוסדית בכ-4,100 מיטות - גידול של 30%. הגידול כולו התרחש במיטות למוגבלים, ובעיקר במיטות לתשושים. מספר המיטות לקשישים מוגבלים גדל ב-13% מעבר לגידול המתחייב מהשינויים הדמוגרפיים שחלו באותה תקופה. בסקטור

הפרטי נבנו למעלה ממחצית (54%) המיטות הנוספות, בסקטור הציבורי/וולונטרי 28%, ובסקטור הממשלתי (כולל אשל) 18% מתוספת המיטות.

מיטות מתוכננות: עד 1993 מתוכננת תוספת של קרוב לאלף מיטות. מספר זה מהווה גידול של 5% מהמצאי הקיים ב-1989. מזה, כ-600 מיטות מיועדות לקשישים תשושים, וכ-400 מיועדות לסיעודיים ולתשושי נפש. כ-70% מהמיטות הנוספות מתוכננות בסקטור הציבורי/וולונטרי. שינויים בגודל ובהרכב של אוכלוסיית הקשישים ממשיכים להכתיב גידול מהיר בצורך במיטות לטיפול ממושך.

ב. דיור מוגן

קיבולת: ב-1989 היו בארץ 73 תכניות של דיור מוגן, בהם 6,314 יחידות דיור לקשישים בודדים או לזוגות.

שיעור היחידות: ישנן 16.8 יחידות דיור לכל אלף קשישים.

התפלגות אזורית: התפלגות יחידות הדיור המוגן אינה אחידה בין אזורי הארץ. במספר מחוזות שיעור היחידות גבוה מהממוצע הארצי: מחוז ירושלים (24 יחידות דיור ל-1000 קשישים), מחוז הדרום ומחוז תל אביב (23 ו-21, בהתאמה). באזורים אחרים השיעור נמוך יותר: מחוז המרכז (6 ל-1000) ומחוז הצפון (12). במחוז חיפה השיעור קרוב לממוצע הארצי (15).

בעלות: קרוב למחצית מכלל יחידות הדיור (47%) שייכות לסקטור הממשלתי/עירוני ול"עמיגור"; 36% שייכות לסקטור הוולונטרי (בעיקר "משען"); בבעלות הסקטור הפרטי 17% מכלל יחידות הדיור בארץ.

התפתחויות בשנים האחרונות: בתקופה 1985-1989 נוספו 21 תכניות למערכת ובהן כ-1,440 יחידות דיור - גידול של 29%. כשני-שלישים מהגידול היו בסקטור הממשלתי/עירוני ושליש ממנו בסקטור הפרטי. בסקטור הוולונטרי ("משען") חל צמצום במספר יחידות הדיור.

דברי תודה

תודתנו נתונה לכל אותם אנשים שסייעו ותרמו להכנת דו"ח זה.

לדוד מור ולמרים שטרקשל מהאגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל (אשל), אשר סייעו במתן מידע וייעוץ. לאיילה שפירא ופטר לודריקס מהשירות לזקן במשרד העבודה והרווחה; לשמואל צין, שושנה חקלאי, אסתר מרקוביץ, יעקב נבו, יורם לוטן, יצחק גולדשטיין, ציונה מזרחי, אסתר מרציאנו ואביבה תמם ממשרד הבריאות, אשר מסרו וממשיכים למסור לנו את הנתונים המופיעים בדו"ח זה.

אנו חבים תודה גם לחברינו ממכון ברוקדייל: לג'ק חביב על העידוד ועל הערותיו המועילות, לעדינה אשר ולרימה פרקש שהכינו את תכניות המחשב של מרכז המידע בנושא השירותים המוסדיים, לאראלה ברילנט שביצעה את העריכה הלשונית של הדו"ח, ולבלהה אלון אשר סייעה בהדפסתו.

תוכן עניינים

רשימת הלוחות

1	מבוא
2	פרק א': מוסדות לטיפול ממושך
2	1. המצב ב-1989
3	- החלוקה הגיאוגרפית של היצע המיטות
6	- התפלגות המיטות לפי הבעלות
9	- ההפניה למוסדות על-ידי משרדי הממשלה
12	- אינדיקטורים ללחץ על המערכת המוסדית: רשימות המתנה למיסוד
14	2. תוספת המיטות המתוכננת עד שנת 1993
17	3. ההתפתחות הכמותית של המערכת המוסדית בין השנים 1983 ו-1989
21	- הגידול במספר המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים
24	פרק ב': דיור מוגן
24	1. המצב ב-1989
27	2. התפתחות הדיור המוגן בין 1985 ו-1989
28	3. פרויקטים מתוכננים
30	ביבליוגרפיה
31	נספחים

רשימת לוחות

2	מספר המוסדות לטיפול ממושך לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, מאי 1989	לוח 1:
4	מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך לפי סוג מיטה ואזור גיאוגרפי, 1981-1989	לוח 2:
5	שיעור מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך ל-1000 קשישים יהודים, לפי סוג מיטה, בעלות ואזור גיאוגרפי, 1989	לוח 3:
5	שיעור מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך ל-1000 קשישים יהודים, לפי סוג מיטה ואזור גיאוגרפי, 1983 ו-1987	לוח 3א:
6	שיעור המיטות ל-1000 קשישים יהודים לפי אזור גיאוגרפי כאחוז מהממוצע הארצי, 1989	לוח 4:
7	מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך לפי סוג מיטה ובעלות, 1981-1989	לוח 5:
8	התפלגות המיטות לפי הבעלות, 1989 (באחוזים)	לוח 6:
9	התפלגות המיטות לפי סוג המיטה, 1989 (באחוזים)	לוח 7:
10	מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, מאי 1989	לוח 8:
10	מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), כאחוז ממיטות התקן באותם מוסדות, מאי 1989	לוח 9:
11	התפלגות הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות, מאי 1989	לוח 10:
11	עלות חודשית של אחזקת הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות, מאי 1989 (\$)	לוח 11:
12	התעריף הממשלתי הממוצע לאחזקת קשיש במוסד לטיפול ממושך, לפי בעלות ומחלקה, מאי 1989 (\$)	לוח 12:
13	קשישים הממתינים לסידור מוסדי (דרך לשכות הרווחה) או לאשפוז סיעודי (דרך לשכות הבריאות), לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989	לוח 13:
13	שיעור הממתינים למיסוד ל-1000 קשישים יהודים באוכלוסייה, לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989	לוח 14:
14	הקשישים הממתינים למיסוד כאחוז ממיטות התקן, לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989	לוח 15:
15	תוספת המיטות המתוכננת עד שנת 1993, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי (לפי נתוני מאי 1989)	לוח 16:
16	מיטות בהקפאה ובתכנון שברעיון, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי (לפי נתוני מאי 1989)	לוח 17:
18	הגידול במיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך בין השנים 1983 ו-1989	לוח 18:

19	הגידול במיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך בין השנים 1987 ו-1989	לוח 19:
	"התרומה" של כל סקטור לגידול הכללי בין השנים 1983	לוח 20:
20	ו-1989, לפי סוג מיטה (אחוזים)	
	"התרומה" של כל סקטור לגידול הכללי בין השנים 1987	לוח 21:
20	ו-1989, לפי סוג מיטה (אחוזים)	
	מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית	לוח 22:
	משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), כאחוז ממיטות התקן	
21	באותם מוסדות, 1985-1989	
	הגידול במספר המיטות בין 1983 ו-1989 ביחס לגידול הנובע	לוח 23:
23	משינויים בגודל ובהרכב אוכלוסיית הקשישים, לפי אזור גיאוגרפי	
	תכניות הדיור המוגן, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, 1985-1989	לוח 24:
25		
	שיעור יחידות הדיור בתכניות הדיור המוגן ל-1000	לוח 25:
26	קשישים יהודים באוכלוסייה, לפי אזור גיאוגרפי, 1985-1989	
	השוואה בין שיעור יחידות הדיור המוגן לבין שיעור	לוח 26:
26	המיטות לעצמאיים במוסדות לטיפול ממושך, 1989	
	התפתחות תכניות הדיור המוגן בין השנים 1985 ו-1989,	לוח 27:
27	לפי בעלות ואזור גיאוגרפי	
	פרויקטים של דיור מוגן, שבתחילת 1990 נמצאים בבנייה	לוח 28:
29	ובתכנון, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי (נתונים ארעיים)	

נספחים

31	רשימת המוסדות לטיפול ממושך בישראל, מאי 1989	נספח א':
	מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי מוסד ומחלקה, מאי 1989	נספח ב':
37		
	התעריפים הממשלתיים לאחזקת קשישים במוסדות לטיפול ממושך לפי מוסד ומחלקה, מאי 1989 (\$)	נספח ג':
41		
	רשימת הפרויקטים שבהם תתבצע תוספת המיטות המתוכננת עד 1993 (נתוני מאי 1989): (א) תכנון רגיל; (ב) הקפאה ותכנון שברעיון	נספח ד':
45		
47	רשימת תכניות הדיור המוגן בישראל, 1989	נספח ה':
	רשימת הפרויקטים של דיור מוגן בבנייה ובתכנון, תחילת 1990	נספח ו':
49		

מבוא

דו"ח זה הינו השני בסדרת הדו"חות התקופתיים המתארים את מצב השירותים המוסדיים לטיפול ממושך בישראל. הדו"ח הראשון התייחס לשנת 1987 (באר ופקטור 1989) ואילו הדו"ח הנוכחי מעודכן לשנת 1989.

השירותים המוסדיים לטיפול ממושך הינם חלק ממערכת כוללת של שירותים, המיועדים לספק לאוכלוסייה המבוגרת רצף של תמיכה ועזרה, החל מביתו של המבוגר וכלה במסגרת המוסדית לטיפול ממושך. מערכת השירותים לטיפול ממושך אינה מיועדת רק עבור הקשישים (בני 65 ויותר), אולם הקשישים מהווים את הרוב המכריע מקרב צרכניה.

ניתן ללמוד על חלקם של השירותים המוסדיים בתוך כלל המערכת לטיפול ממושך מהעובדה, כי בתחילת שנות השמונים נמצא, כי ההוצאה על השירותים המוסדיים היתה גבוהה יותר מפי חמישה מההוצאה על שירותים קהילתיים (84%-16%, בהתאמה, מתוך סך ההוצאה על שירותים לטיפול ממושך), וזאת למרות העובדה, שרק 4% מהקשישים בארץ שוהים במוסדות, וכל השאר מתגוררים בקהילה (פקטור, גוטמן ושמואלי 1982). עם זאת, הנטייה בשנים האחרונות היא, לדחות במידת האפשר את כניסתו של האדם למסגרת מוסדית, ולנסות ולהשאירו בקהילה ובסביבה שהוא רגיל לה. מגמה זו נתמכת על-ידי פיתוח מואץ של שירותים קהילתיים רבים ומגוונים, ואף מצאה ביטוי סטטוטורי בצורת "חוק ביטוח סיעוד" המיושם במלואו זה כשנתיים.

במסגרת המגמה לפתח מסגרות אלטרנטיביות למיסוד, הרווחת כיום, תופסות מסגרות הדיור המוגן מקום נכבד יותר במערכת השירותים לטיפול ממושך. מסגרות אלה נחשבות כשירות קהילתי, אך בשל היותן כרוכות בהוצאת האדם מביתו, כללנו את הנושא בדו"ח זה.

למערכת הטיפול המוסדי הממושך קשרי גומלין עם מערכות טיפוליות אחרות, ובמיוחד עם מחלקות לגריאטריה אקוטית ושיקומית. מחלקות אלה ממוקמות בעיקר בבתי-חולים כלליים ובמוסדות שיקום של קופת-חולים ("הרצפלד", "בית רבקה"). מכיוון שמשך השהות הממוצע במחלקות אלה הוא של מספר חודשים בלבד, אין הן נכללות בקטיגוריה של "טיפול ממושך" ובשל כך אינן כלולות בדו"ח זה. עם זאת חשוב לציין, כי במציאות הישראלית מחלקות אלה מהוות תחליף בפועל למיסוד, כאשר חולים רבים, שאין להם האפשרות להמשיך להתגורר בקהילה, שוהים בהם בהמתנים להתקבל למוסד לטיפול ממושך. לתופעה זו השלכות רבות, שלא כאן המקום לפרטן (ראה כורזים ומרגולץ 1986).

מטרת הדו"ח הנוכחי הינה לספק מידע עדכני על היקף השירותים המוסדיים והדיור המוגן, ולהצביע על ההתפתחויות שחלו בעבר ועל התכניות והפרויקטים להרחבת המערכת המוסדית בעתיד הקרוב, תוך התייחסות לייעוד המיטות לפי מצבם התפקודי של הקשישים ולפי חלוקה אזורית. המידע על ההיצע של מיטות מוסדיות מהווה עבור מקבלי ההחלטות את אחת התשומות החיוניות בנושא פיתוח שירותים מוסדיים וקהילתיים.

הנתונים המופיעים בדו"ח מתייחסים למצב המוסדות בחודש מאי 1989.

דו"ח נוסף, הדרן בהערכת הצורך לפתרונות מוסדיים, יפורסם במועד אחר, ויאפשר לעמוד על הפער בין הצרכים לפתרונות שיווצר בשנים הקרובות. בהקשר לכך יש לציין, שדו"ח זה סוקר רק את ההיבטים הכמותיים של המערכת המוסדית, ואינו נכנס לצד האיכותי שלה.

הניתוח הכמותי המקיף של השירותים המוסדיים לקשישים התאפשר, בין השאר, על-ידי הקמתו של מרכז מידע ארצי, המופעל זה מספר שנים במכון ברוקדייל בסיוע גוינט ישראל. מרכז זה קושר את פריטי המידע המתקבלים מהמקורות השונים, ומעבד אותם בהתאם לצרכים השוטפים של מקבלי ההחלטות.

חלקו הראשון של הדו"ח דן במוסדות לטיפול ממושך, והחלק השני עוסק בדיור המוגן.

פרק א': מוסדות לטיפול ממושך

1. המצב ב-1989

במונח "מוסדות לטיפול ממושך" נכללים בתי-אבות (מעונות), מרכזים גריאטריים, בתי-חולים לחולים כרוניים (מחלות ממושכות) ומחלקות לגריאטריה סיעודית בבתי-חולים כלליים. מוסדות אלה נבדלים ביניהם מבחינת גודלם, מספר המחלקות שבהם, הבעלות עליהם ורמת הטיפול והשירות הניתנים בהם. ב-1989 פעלו בישראל כ-190 מוסדות לטיפול ממושך כאשר מחציתם ממוקמים באזורי מרכז הארץ (ראה לוח 1).

לוח 1: מספר המוסדות לטיפול ממושך לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, מאי 1989

פרטי	ציבורי	אשל	ממשלתי/ עירוני	סה"כ מוסדות	
107	54	13	13	187	סה"כ ארצי
16	13	1	2	32	מחוז ירושלים
7	6	3	2	18	מחוז הצפון
24	8	2	1	35	מחוז חיפה
28	13	1	5	47	מחוז המרכז
29	14	2	2	47	מחוז תל-אביב
3	-	4	1	8	מחוז הדרום

מרכז המידע של מכון ברוקדייל כולל אך ורק את המוסדות הפועלים ברשיון משרדי העבודה והרווחה והבריאות ובפיקוחם. לפי הערכה של הגורמים המפקחים, מצויים בארץ עוד עשרות מוסדות קטנים ומשפחתונים, שאינם פועלים ברשיון המשרדים המפקחים, ולעתים קרובות אף אינם ידועים להם.

המחלקות, הנמצאות במוסדות לטיפול ממושך, מתחלקות לארבעה סוגים, וזאת בהתאם למצב התפקודי של המשתמשים בהן: מיטות לעצמאיים, לתשושים, לסיעודיים ולתשושי נפש.

החגדרה של המצב התפקודי מתייחסת למידת התלות של הקשיש בסביבתו לגבי ביצוע הפעולות היומיומיות (אכילה, לבישה, רחצה וכו') ולגבי כושר הניידות שלו.

בהתאם לכך מוגדר "עצמאי" - קשיש, שאינו זקוק לעזרת הזולת בביצוע הפעולות היומיומיות, נייד באופן מלא, ולעתים מוגבל בניהול משק-הבית. "תשוש" - זקוק לעזרה חלקית בביצוע חלק מהפעולות היומיומיות, וסובל מקשיים בניידות; "סיעודי" - זקוק לעזרה מלאה בביצוע רוב או כל הפעולות היומיומיות, אינו נייד (בדרך כלל מרותק למיטה), ואינו שולט בדרך כלל על הסוגרים באופן מלא או חלקי; ואילו "תשוש נפש" הוא זקן הסובל מירידה קוגניטיבית, נייד ו/או מאופיין על-ידי בעיות התנהגותיות קשות, כאשר בדרך כלל הוא מוגבל לפחות בחלק מהפעולות היומיומיות.

משרד העבודה והרווחה אחראי על פי חוק על המחלקות לעצמאיים ותשושים, ומשרד הבריאות אחראי על המחלקות לסיעודיים ולתשושי הנפש. במסגרת זו משרדים אלו גם מפנים קשישים למחלקות שבפיקוחם, תוך מימון חלקי או מלא (הדיון על כך יובא בהמשך).

ב-1989 חיו בישראל כ-376 אלף קשישים יהודים (בני 65 ומעלה), שלרשותם עמד היצע של 18,000 מיטות במוסדות השונים. פירוש הדבר, שלכל אלף קשישים באוכלוסייה ישנן כ-48 מיטות לטיפול ממושך (ראה לוחות 2-3).¹

כ-37% מכלל המיטות מיועדות לקשישים עצמאיים (6,660 מיטות), 22% לתשושים (4,020 מיטות), והשאר - 41% - מיועדות בעיקר לסיעודיים (6,460 מיטות) ומקצת לתשושי נפש (860 מיטות).

התפלגות המיטות לסוגיהן שלעיל אינה מותאמת באופן מלא לביקוש, וכך נוצרת התופעה של הסבת מיטות בפועל. לפי נתונים מ-1983, התפוסה במיטות לעצמאיים נמוכה מהתקן (בכ-20%), ולעומת זה התפוסה במיטות לתשושים גבוהה מהתקן (בכ-20%). תופעה דומה מתרחשת ביחס למיטות לסיעודיים ולתשושי נפש, כאשר התפוסה אצל תשושי הנפש גבוהה מהתקן (בקרוב ל-40%). המשמעות של תופעות אלו היא, שבמקרים מסויימים, לפחות חלק מהקשישים אינם נמצאים במחלקה שבה היו יכולים לקבל את הטיפול הדרוש להם לפי מצבם התפקודי (ראה ברגמן ואחרים 1986).

באשר לתפוסה הכללית, נמצא, כי מספר הקשישים ששהו במוסדות ב-1983 מהווה 89% ממספר מיטות התקן במוסדות לטיפול ממושך. קרוב ל-7% מהמיטות לא היו תפוסות באופן זמני עקב תחלופה ואיכלוס מחדש, ושאר 4% של המיטות היו תפוסות על-ידי מבוגרים שאינם קשישים (גילאי 64 ומטה) (ברגמן ואחרים, 1986). אין בידינו, כיום, נתונים מעודכנים יותר על התפוסה במוסדות לטיפול ממושך, אולם במהלך 1990 עומד מכון ברוקדייל לבצע מיפקד ארצי של דיירי המוסדות לקשישים, שבאמצעותו יעודכנו, בין היתר, נתונים אלה.

החלוקה הגיאוגרפית של היצע המיטות

לדעת הגורמים המקצועיים, רצוי שהקשיש ימצא במוסד הקרוב לסביבת המגורים הקודמת שלו (לפני כניסתו למוסד), וזאת על-מנת לשמור במידת האפשר על קשריו החברתיים והמשפחתיים. עם זאת ידוע, שאילוצים שונים, כמו קריטריוני קבלה, שיקולי המתנה ועוד, מכתביים במידה רבה את בחירת המוסד, לעתים קרובות ללא כל קשר לסמיכותו הגיאוגרפית.

כדי לחשב את שיעורי המיסוד האמיתיים לפי אזור, היינו צריכים לדעת מהו האזור שבו התגורר כל קשיש השוהה במוסד לטיפול ממושך לפני כניסתו למוסד. מאחר שבמערכת המטפלת חסרים נתונים מסוג זה, אנו נאלצים לחשב את שיעורי המיסוד לפי מקום המוסד, כלומר לפי מספר המיטות (או הקשישים), שנמצאו במוסדות של כל אזור ואזור, וזאת ביחס לכלל הקשישים באותו אזור גיאוגרפי. אומדן זה הוא אומדן מקורב לגבי רוב האזורים, אך ישנם אזורים (מחוז הדרום ומחוז תל אביב), שבהם היקף האשפוזים מחוץ לאזור הוא רב, ולכן שיעור המיטות המתקבל מהווה אומדן חסר לגבי שיעור המיסוד שם. חלק מהקשישים באזורים אלה מאושפזים במחוז המרכז. נשאלת השאלה, באיזו מידה השיעור המתקבל בדרך זו רחוק מהשיעור האמיתי. תשובה חלקית לכך, לגבי מחוז תל אביב, ניתנת בהמשך.

לצורך הניתוח הגיאוגרפי, אנו משתמשים בחלוקה המקובלת של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ולפיה ישנם בארץ שישה מחוזות: ירושלים, הצפון, חיפה, המרכז, תל אביב והדרום. באזור המרכזי של הארץ (מחוזות המרכז ותל אביב) מצויים קרוב ל-60% מכלל המיטות לטיפול ממושך בישראל.

¹ מאחר שהקשישים הלא-יהודים מהווים מיעוט מזערי מכלל התפוסה במוסדות, מתייחסים השיעורים לקשישים היהודים בלבד.

לוח 2: מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך, לפי סוג מיטה ואזור גיאוגרפי,
1981-1989

מחוז	סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים	תשושי נפש
סה"כ - 1981	12,507	6,502	1,636	4,130	239
ירושלים	1,256	727	85	422	22
הצפון	638	220	158	206	54
חיפה	2,772	1,302	371	1,012	87
המרכז	3,910	1,437	717	1,717	39
תל אביב	3,661	2,764	236	661	
הדרום	270	52	69	112	37
סה"כ - 1983	13,888	6,744	2,154	4,667	323
ירושלים	1,526	810	126	557	33
הצפון	754	254	231	215	54
חיפה	3,127	1,287	654	1,089	97
המרכז	4,389	1,595	754	1,962	78
תל אביב	3,806	2,762	290	730	24
הדרום	286	36	99	114	37
סה"כ - 1985	14,948	6,599	2,280	5,699	370
ירושלים	1,633	802	126	643	62
הצפון	942	347	218	306	71
חיפה	3,194	1,248	729	1,120	97
המרכז	5,181	1,471	854	2,787	69
תל אביב	3,710	2,693	254	729	34
הדרום	288	38	99	114	37
סה"כ - 1987	16,458	7,128	2,829	6,026	475
ירושלים	1,884	885	294	641	64
הצפון	1,032	392	193	356	91
חיפה	3,427	1,447	715	1,139	126
המרכז	5,641	1,595	1,104	2,843	99
תל אביב	4,174	2,776	411	933	54
הדרום	300	33	112	114	41
סה"כ - 1989	18,002	6,662	4,023	6,462	855
ירושלים	2,424	1,065	450	758	151
הצפון	1,173	286	425	371	91
חיפה	3,476	1,363	768	1,179	166
המרכז	5,575	1,359	1,054	2,889	273
תל אביב	4,689	2,480	1,094	1,022	93
הדרום	665	109	232	243	81

לוח 3: שיעור מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך ל-1000 קשישים יהודים, לפי סוג מיטה, בעלות ואזור גיאוגרפי, 1989

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
2.3	17.2	10.7	17.7	47.8	סה"כ
					<u>בעלות</u>
0.4	2.7	2.4	1.2	6.8	ממשלתי/עירוני
0.6	2.1	1.7	0.5	4.8	אשל
0.3	4.8	2.3	10.8	18.2	ציבורי
1.0	7.6	4.4	5.2	18.1	פרטי
					<u>מחוז</u>
4.8	24.0	14.3	33.7	76.8	ירושלים
3.2	13.1	15.0	10.1	41.3	הצפון
2.6	18.1	11.8	21.0	53.5	חיפה
3.6	38.2	13.9	18.0	73.8	המרכז
0.6	7.1	7.6	17.1	32.4	תל אביב
2.6	7.8	7.4	3.5	21.3	הדרום

לוח 3א: שיעור מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך ל-1000 קשישים יהודים, לפי סוג מיטה ואזור גיאוגרפי, 1983 ו-1987

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
					1983
1.0	13.8	6.4	20.0	41.1	סה"כ ארצי
1.2	19.5	4.4	28.4	53.5	ירושלים
2.2	8.7	9.3	10.3	30.5	הצפון
1.6	18.2	11.0	21.6	52.4	חיפה
1.2	29.5	11.3	24.0	65.9	המרכז
0.2	5.5	2.2	20.8	28.7	תל אביב
1.4	4.4	3.8	1.4	11.1	הדרום
					1987
1.3	16.6	7.8	19.6	45.2	סה"כ ארצי
2.1	21.0	9.6	29.0	61.7	ירושלים
3.4	13.1	7.1	14.4	38.0	הצפון
2.0	18.0	11.3	22.8	54.1	חיפה
1.4	39.1	15.2	22.0	77.6	המרכז
0.4	6.6	2.9	19.7	29.6	תל אביב
1.4	3.9	3.8	1.1	10.2	הדרום

בבדיקת היצע המיטות לפי אזור, הבא לידי ביטוי בשיעורי מיטות ל-1000 קשישים כאחוז מהממוצע הארצי עולה, כי התפרוסת הגיאוגרפית של המיטות אינה שיוויונית: שיעורים גבוהים יחסית נמצאו במחוזות ירושלים, המרכז וחיפה (61%, 54% ו-12%, מעל הממוצע), ואולם במחוזות הצפון, תל אביב והדרום נמצאו שיעורים נמוכים (14%, 32% ו-55%, מתחת לממוצע) (ראה לוח 4). יש לציין, שפרט למיטות לתשושי נפש והמיטות לתשושים במחוז הצפון, נשמרים הפערים היחסיים בסוגי המיטות השונים.

לוח 4: שיעור המיטות ל-1000 קשישים יהודים, לפי אזור גיאוגרפי, כאחוז מהממוצע הארצי, 1989

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ מיטות	
100	100	100	100	100	ממוצע ארצי
209	140	134	190	161	מחוז ירושלים
139	76	140	57	86	מחוז הצפון
113	105	110	119	112	מחוז חיפה
157	222	130	102	154	מחוז המרכז
26	41	71	97	68	מחוז תל אביב
					מחוז תל אביב +
74	103	92	98	97	מחוז המרכז
113	45	69	20	45	מחוז הדרום

ייתכן, שיש להסתכל על מחוז תל אביב ומחוז המרכז כחטיבה אחת, וזאת בגלל הסמיכות הגיאוגרפית וקשרי הגומלין ביניהם. כך, למשל, נמצא, כי בקרב המופנים למוסדות על-ידי משרדי הממשלה, שהינם תושבי העיר תל אביב-יפו, רבע מוצאים פתרון מוסדי במוסדות שבמחוז המרכז. כאשר רואים מחוזות אלה כחטיבה אחת, שיעורי המיטות באזור מרכז הארץ קרובים מאוד לממוצע הארצי (פקטור, כורזים ובאר 1987).

התפלגות המיטות לפי הבעלות

לוח 5 מראה את התפלגות המיטות לפי סוג הבעלות על המוסד. ניתן לחלק את המוסדות לטיפול ממושך לארבע סקטורים (לפי סוג הבעלות): הסקטור הממשלתי/עירוני, מוסדות אשל, הסקטור הציבורי (הוולונטרי) והסקטור הפרטי.

הסקטור הממשלתי/עירוני כולל את ארבעת המרכזים הגריאטריים (בפרדס חנה, ראשון לציון, נתניה וירושלים) הידועים גם בשם "מוסדות מלב"ן לשעבר", מספר בתי-חולים לחולים כרוניים (כמו "שמואל הרופא") וכן מספר בתי-אבות עירוניים ומחלקות סיעודיות בבתי-חולים ממשלתיים. בסקטור זה נמצאו כ-2,550 מיטות (14% מכלל המיטות).

לוח 5: מיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך, לפי סוג מיטה ובעלות, 1981-1989

תש"כ	תש"ל	תש"פ	תש"ח	תש"ז	תש"ו
1981 - סה"כ	12,507	6,502	1,636	4,130	239
ממשלתי/עירוני	2,399	654	902	756	87
אשל	844	184	234	296	130
ציבורי	5,559	4,341	214	1,004	-
פרטי	3,705	1,323	286	2,074	22
1983 - סה"כ	13,888	6,744	2,154	4,667	323
ממשלתי/עירוני	2,469	627	889	857	96
אשל	1,140	238	365	386	151
ציבורי	5,671	4,292	232	1,147	-
פרטי	4,608	1,587	668	2,277	76
1985 - סה"כ	14,948	6,599	2,280	5,699	370
ממשלתי/עירוני	2,445	627	917	784	117
אשל	1,271	240	365	498	168
ציבורי	6,266	4,183	307	1,746	30
פרטי	4,966	1,549	691	2,671	55
1987 - סה"כ	16,458	7,128	2,829	6,026	475
ממשלתי/עירוני	2,636	596	907	986	147
אשל	1,452	219	391	658	184
ציבורי	6,520	4,387	352	1,751	30
פרטי	5,850	1,926	1,179	2,631	114
1989 - סה"כ	18,002	6,662	4,023	6,462	855
ממשלתי/עירוני	2,546	466	901	1,030	149
אשל	1,805	171	621	782	231
ציבורי	6,835	4,061	862	1,802	110
פרטי	6,816	1,964	1,639	2,848	365

האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל (אשל) הקימה 13 מוסדות לטיפול ממושך שבהם כ-1,800 מיטות. מוסדות אלה מופעלים באמצעות אגודות מקומיות למען הזקן. הרוב הגדול של מוסדות אלה הם מוסדות רב-תכליתיים שבהם ישנם כל סוגי המחלקות. ייחודם של מוסדות אשל, ושל רוב המוסדות בסקטור הממשלתי/עירוני, הוא בקליטת קשישים על בסיס גיאוגרפי מוגדר (לפי אזור המגורים), כאשר התפרוסת הגיאוגרפית של מוסדות אשל היא מצפת בצפון ועד דימונה בדרום.

בסקטור הציבורי כ-6,830 מיטות (38% מהמיטות בארץ), והוא כולל את המוסדות שבבעלות ארגונים ווולונטריים שונים כמו "משען", ארגון עולי מרכז אירופה, הפועל המזרחי, קופת-חולים מאוחדת ואגודות ציבוריות שונות. סקטור זה בולט בכך, שמספר רב מהמוסדות הנכללים בו אינם פתוחים לכלל הקשישים, כלומר הם אינם מוסדות "אוניברסליים", אלא "סלקטיביים", וזאת על-ידי הפעלת קריטריונים שונים כמו ארץ מוצא וחברות בארגון. מצב זה, כפי שכבר הוזכר, מעוות עוד יותר את

ההיצע הגיאוגרפי, וגורם לכך שקשישים נכנסים למוסדות הרחוקים ממקומות מגוריהם. אולם, העובדה שהם גרים עם אנשים הדומים להם ברקע החברתי, מהווה פיצוי מסוים.

בסקטור הפרטי, הפועל לשם כוונת רווח, נכללים יותר ממחצית המוסדות לטיפול ממושך. אולם, מספר המיטות בסקטור זה זהה כמעט לזה של הסקטור הציבורי (כ-6,820). משמעות עובדה זו היא, שבסקטור הפרטי המספר הקטן ביותר של מיטות למוסד (64 בממוצע), כאשר בסקטור הציבורי ובמוסדות אשל גודל המוסד הוא כפול (127 ו-139 מיטות למוסד, בהתאמה) ובסקטור הממשלתי/עירוני הוא פי שלושה (196 מיטות למוסד).

ישנו קשר בין סוג המיטות לסקטור אליו הן משתייכות. שני-שלישים בקירוב מהמיטות לעצמאיים שייכות לסקטור הציבורי (ראה לוח 6). במיטות לסייעודיים ולתשושי נפש 44% מהמיטות הן בבעלות פרטית, ובמיטות לתשושים 41%. במיטות לתשושי נפש בולט גם חלקן של אשל - כאשר כרבע מהמיטות מסוג זה שייכות למוסדות אשל לעומת רק עשירית מכלל המיטות.

דרך אחרת לראות את הנושא היא לבדוק את הרכב המיטות בכל סקטור. מלוח 7 עולה, כי הסקטור הציבורי אמנם "מתמחה" במיטות לעצמאיים (המהוות כ 60% מן המיטות בסקטור זה). בשלושת הסקטורים האחרים שיעור דומה של מיטות לסייעודיים (40%-43%). לסקטור הממשלתי/עירוני ולמוסדות אשל שיעור זהה של מיטות לתשושים (35%). במוסדות אשל שיעור גבוה יחסית של מיטות לתשושי נפש (13%).

לוח 6: התפלגות המיטות לפי הבעלות, 1989 (באחוזים)

תשושי נפש	סייעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ מיטות	
100	100	100	100	100	סה"כ המוסדות
17	16	22	7	14	ממשלתי/עירוני
27	12	15	3	10	אשל
13	28	21	61	38	ציבורי
43	44	41	29	38	פרטי

לוח 7: התפלגות המיטות לפי סוג המיטה, 1989 (באחוזים)

תש"כ מיטות	עצמאיים	תשומים	סיעודיים	תשומי נפש	
100	37	22	36	5	סה"כ המוסדות
100	18	35	40	6	ממשלתי/עירוני
100	9	34	43	13	אשל
100	59	13	26	2	ציבורי
100	29	24	42	5	פרטי

ההפניה למוסדות על-ידי משרדי הממשלה

אופן הקבלה למוסדות לטיפול ממושך נעשה בשתי דרכים: (א) פנייה אישית הכרוכה בתשלום מלא על השהות המוסדית, (ב) פנייה אל לשכות הרווחה או לשכות הבריאות, כאשר ברוב המקרים מימון אחזקת הקשיש במוסד נעשה בהשתתפות ממשלתית חלקית או מלאה. למוסדות עירוניים, מרכזים גריאטריים (ממשלתיים) ומוסדות אשל הקבלה אפשרית רק באמצעות הפנייה של לשכות הרווחה או הבריאות.

מקצת המעונות, מחייבים, את הפונים בפנייה האישית (הפונים הפרטיים) גם בדמי כניסה, בנוסף לתשלום השוטף, הנעים מ-\$2,000 ועד \$40,000 ויותר, לפי המוסד שבו מדובר. כעקרון, דמי הכניסה מיועדים לכיסוי הוצאות הפיתוח של אותם מוסדות, בעוד התעריף החודשי מיועד למימון ההוצאות השוטפות.

התעריף החודשי עבור אותם פונים פרטיים, במחלקות לעצמאיים ולתשומים, נע מ-\$300 ועד ל-\$1,200 בקירוב, כשהתעריף במחלקה לתשומים גבוה ב-30% עד 50% מהתעריף לעצמאיים באותו מוסד. בחלק מהמוסדות הציבוריים, הארגון שבחסותו פועל המוסד מסבסד את השהות של הקשיש.

כפי שהוזכר לעיל, הדרך הנוספת להתקבל למוסדות היא בפנייה ללשכות הממשלתיות. לשכות הרווחה העירוניות מפנות קשישים למחלקות של עצמאיים ותשומים ("סידור מוסדי"), ולשכות הבריאות המחוזיות אחראיות על הפניית קשישים סיעודיים ותשומי נפש למחלקות המתאימות ("אשפוז סיעודי"). הקשישים המגיעים למוסדות בהפנייה ממשלתית מקבלים, ברוב המקרים, השתתפות חלקית או מלאה במימון הוצאות שהותם במוסד מהגורם שהפנה אותם אליו, וזאת על-פי מבחני הכנסה. בחודש מאי 1989 שהו במוסדות לטיפול ממושך יותר מ-8,300 קשישים שהופנו בדרך זו, והם היוו 46% מהמספר הכולל של מיטות התקן במוסדות אלה (ראה לוחות 8-9).

לוח 8: מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, מאי 1989

ס"ה כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש	
8,323	590	2,328	5,405	ס"ה כ
				<u>בעלות</u>
2,321	277	813	1,231	ממשלתי/עירוני
1,834	132	670	1,032	אשל
1,160	138	284	738	ציבורי
3,008	43	561	2,404	פרטי
				<u>מחוז</u>
960	86	219	655	ירושלים
790	61	337	392	הצפון
1,826	261	500	1,065	חיפה
3,067	129	707	2,231	המרכז
1,174	30	364	780	תל אביב
506	23	201	282	הדרום

לוח 9: מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), כאחוז ממיטות התקן באותם מוסדות, מאי 1989

ס"ה כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש	
46	9	58	74	ס"ה כ
				<u>בעלות</u>
91	59	90	104	ממשלתי/עירוני
102	77	108	102	אשל
17	3	33	39	ציבורי
44	2	34	75	פרטי
				<u>מחוז</u>
40	8	49	72	ירושלים
67	21	79	85	הצפון
53	19	65	79	חיפה
55	9	67	71	המרכז
25	1	33	70	תל אביב
76	21	87	87	הדרום

שני-שלישים מהמופנים הממשלתיים בקירוב הינם סיעודיים ותשושי נפש, וכרבע מהמופנים מוגדרים כתשושים. חלקם של המופנים מתוך מיטות התקן עולה ככל שמצבם התפקודי מידרדר, וכך הם מהווים 9% ממספר המיטות לעצמאיים, 58% ממספר המיטות לתשושים ו-74% ממספר המיטות לסיעודיים ותשושי נפש. קרוב למחצית מהמופנים העצמאיים שוהים במוסדות ממשלתיים/עירוניים, ו-44% מהמופנים הסיעודיים מגיעים למוסדות השייכים לסקטור הפרטי (ראה לוח 10).

לוח 10: התפלגות הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי ממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות, מאי 1989

ס"כ מופנים	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש	
100	100	100	100	ס"כ מוסדות
28	47	35	23	ממשלתי/עירוני
22	22	29	19	אשל
14	23	12	14	ציבורי
36	7	24	44	פרטי

העלות החודשית של אחזקת "המופנים הממשלתיים" במוסדות לטיפול ממושך הגיעה ל-10.6 מיליון דולר בחודש, כאשר כ-80% מעלות זו (8.4 מיליון דולר) נבעה מאחזקת הקשישים הסיעודיים ותשושי הנפש (ראה לוח 11).

לוח 11: עלות חודשית של אחזקת הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), לפי בעלות, מאי 1989 (אלפי \$)

ס"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש	
10,588	328	1,905	8,355	ס"כ
3,777	167	712	2,898	ממשלתי/עירוני
2,080	69	548	1,463	אשל
1,349	65	190	1,094	ציבורי
3,382	27	456	2,899	פרטי

התעריף הממשלתי לתשושים (לוח 12) גבוה בכ-50% מהתעריף הממשלתי לעצמאיים (\$818 ו-\$556, בהתאמה), והתעריף הממשלתי לסיעודיים ולתשושי נפש הוא פי 2.8 מהתעריף לעצמאיים (ומגיע ל-\$1,546 בממוצע). כך יוצא, שהחלק הגדול בעלות אחזקת המופנים הסיעודיים ותשושי הנפש במוסדות נובע משני גורמים: האחד - מספרם הגדול של קשישים אלה מתוך כלל המופנים, השני - התעריף הגבוה של אחזקת קשישים אלה במוסדות.

לוח 12: התעריף הממשלתי הממוצע לאחזקת קשיש במוסד לטיפול ממושך, לפי בעלות ומחלקה, מאי 1989 (\$)

ס"ה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
ס"ה"כ	1,272	556	818
ממשלתי/עירוני	1,627	602	876
אשל	1,134	524	817
ציבורי	1,163	469	669
פרטי	1,124	631	812
			1,546
			2,354
			1,418
			1,483
			1,206

הקשישים ומשפחותיהם נושאים בחלק מנטל המימון של העלות המוסדית. כאשר מדובר במופנים סיעודיים ותשושי נפש, ההשתתפות העצמית היא כ-25% מסך העלות, והשתתפות זו נמצאת במגמה של עלייה מאז 1986. בקרב המופנים העצמאיים והתשושים ההשתתפות העצמית גבוהה יותר, והיא מגיעה לכ-45% מסך העלות המוסדית שלהם. ההשתתפות העצמית כוללת מרכיבים שונים: העברה של חלק מקיצבת הזיקנה ישירות מהביטוח הלאומי למשרדים המפנים והשתתפות הקשישים ומשפחותיהם.¹

אינדיקטורים ללחץ על המערכת המוסדית: רשימות המתנה למיסוד

לסיכום חלק זה של הדו"ח, שעסק בהרחבה בהיצע המיטות לטיפול ממושך, נתייחס בקצרה גם לצד הביקוש. בין האינדיקטורים המצביעים על הביקוש, או הצורך, לשירותים מוסדיים ניתן למנות: רשימות המתנה למיסוד, מיטות בסטנדרט נמוך, אישפוזים באזורים מרוחקים ממקום המגורים וכו'. כאן נתרכז רק בנושא רשימות המתנה.

רשימות אלה מהוות לחץ ישיר ומוחשי על המערכת המוסדית. באמצע שנת 1989 היו כ-1,600 ממתנינים ברחבי הארץ - והכוונה לקשישים הרשומים כמתנינים בלשכות הרווחה והבריאות, אשר עברו את כל הליכי ההערכה והקבלה (ראה לוח 13).

¹ כולל גם השתתפות של משרד הבטחון והסוכנות היהודית במימון אחזקת הקשישים המופנים על-ידם למוסדות. מספר מקרים אלה הוא מזערי.

לוח 13: קשישים הממתינים לסידור מוסדי (דרך לשכות הרווחה) או לאשפוז
 סיעודי (דרך לשכות הבריאות), לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989

סיעודיים ותשושי נפש	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
962	552	81	1,595	סה"כ ארצי
152	115	25	292	מחוז ירושלים
61	84	16	161	מחוז הצפון
47	30	21	98	מחוז חיפה
137	67	-	204	מחוז המרכז
422	173	-	595	מחוז תל אביב
143	83	19	245	מחוז הדרום

משמעות עובדה זו היא, שרק כדי לפתור את בעיית הממתינים (בהנחה שלאיש מהם לא ימצא פתרון בקהילה), יש צורך להוסיף מספר כזה של מיטות למערכת. מתוך הקשישים הממתינים - 60% הינם סיעודיים ותשושי נפש, כשליש מהם מוגדרים כתשושים, ורק 5% מהממתינים הינם קשישים עצמאיים. עומס זה על המערכת אינו מתחלק בצורה שווה בין אזורי הארץ. בעוד הממוצע הארצי מגיע ל-4.2 ממתינים לכל 1000 קשישים באוכלוסייה, הרי במחוז ירושלים ובמחוז הדרום שיעור הממתינים הוא כפול (9.2 ו-7.9, בהתאמה - ראה לוח 14).

לוח 14: שיעור הממתינים למיסוד ל-1000 קשישים יהודים באוכלוסייה,
 לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989

סיעודיים ותשושי נפש	עצמאיים ותשושים	סה"כ	
2.6	1.7	4.2	סה"כ ארצי
4.8	4.4	9.2	מחוז ירושלים
2.2	3.5	5.7	מחוז הצפון
0.7	0.8	1.5	מחוז חיפה
1.8	0.9	2.7	מחוז המרכז
2.9	1.2	4.1	מחוז תל אביב
4.6	3.3	7.9	מחוז הדרום

במחוז חיפה שיעור הממתינים הוא הנמוך בארץ ומגיע לשליש מהשיעור הארצי (1.5 לאלף קשישים).
 במחוזות הצפון, תל אביב והמרכז שיעור הממתינים דומה יותר לשיעור הארצי (5.7, 4.1 ו-2.7 בהתאמה).

יש עניין לבדוק את גודלן של רשימות ההמתנה ביחס למספר המיטות בכל אזור ואזור (ראה לוח 15).
 ברמה הארצית מהווה מספר הממתינים 9% מכלל המיטות בארץ (6% אצל עצמאיים ותשושים ו-13% אצל סיעודיים ותשושי נפש).

**לוח 15: הקשישים הממתינים למיסוד כאחוז ממיטות התקן,
 לפי אזור גיאוגרפי, מאי 1989**

סה"כ	עצמאיים ותשושים	סיעודיים ותשושי נפש
9	6	13
12	9	17
14	14	13
3	2	3
4	3	4
13	5	38
37	30	44

במחוז הדרום שיעור הממתינים ביחס למיטות באזור הוא הגבוה בארץ, כאשר הממתינים באזור זה מהווים למעלה משליש מהיצע המיטות הקיים באזור. המצב בולט במיוחד במיטות לסיעודיים ולתשושי נפש, כאשר מספר הממתינים מגיע ל-44% ממספר המיטות המצויות כיום באזור. במחוז חיפה ובמחוז המרכז השיעור נמוך במיוחד (4%-3%), ובמחוזות ירושלים, הצפון ותל אביב שיעור הממתינים נע מ-12% ל-14% מהמיטות באזור. במחוז תל אביב, כמו במחוז הדרום, נמצא יחס גבוה של הממתינים הסיעודיים ותשושי הנפש והוא מגיע ל-38% מהמיטות.

2. תוספת המיטות המתוכננת עד שנת 1993

לצורך קבלת תמונה כוללת על מצאי הפתרונות בתחום השירותים המוסדיים, יש להביא בחשבון גם את התוספת המתוכננת במיטות לטיפול ממושך. בשנים האחרונות אנו עדים לפעילות מוגברת מצד גופים ציבוריים שונים - ובמיוחד אשל - אך גם מצד גופים פרטיים המעוניינים להשקיע בתחום זה.

לצורך הניתוח אנו מבחינים בין שני סוגי תכניות: (א) תכניות הנמצאות בתהליכי תכנון מתקדם או אפילו בשלבי בנייה; (ב) תכניות שהוקפאו או נמצאות בשלבי תכנון שברעיון בלבד. לוח 16 מתייחס לתכנון בפועל, כשהבנייה מתוכננת עד שנת 1993, ואילו לוח 17 מתאר את התכנון שברעיון וההקפאות, היכולים להוות בסיס להרחבת המערכת בעתיד הרחוק יותר (לאחר שנת 1993).

לוח 16: תוספת המיטות המתוכננת עד שנת 1993, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי
(לפי נתוני מאי 1989)*

תש"כ	עצמאיים	תשומים	סיעודיים	תשומי נפש	
א. מספרים מוחלטים					
985	-7	586	279	127	סה"כ
בעלות					
76	-179	172	26	57	ממשלתי/עירוני
149	0	78	41	30	אשל
702	172	278	212	40	ציבורי
58	0	58	0	0	פרטי
מחוז					
148	0	88	20	40	ירושלים
70	0	35	35	0	הצפון
125	-74	121	52	26	חיפה
30	-105	104	0	31	המרכז
612	172	238	172	30	תל אביב
0	0	0	0	0	הדרום
ב. המיטות המתוכננות כאחוז מהמצאי הקיים ב-1989					
5	0	15	4	15	סה"כ
בעלות					
3	-38	19	3	38	ממשלתי/עירוני
8	0	13	5	13	אשל
10	4	32	12	36	ציבורי
1	0	4	0	0	פרטי
מחוז					
6	0	20	3	26	ירושלים
6	0	8	9	0	הצפון
4	-5	16	4	16	חיפה
1	-8	10	0	11	המרכז
13	7	22	17	32	תל אביב
0	0	0	0	0	הדרום

* הסימן (-) במיטות לעצמאיים מצוין הקטנה במספר המיטות בשל הסבה למיטות לתשומים או לסיעודיים.

לוח 17: מיטות בהקפאה ובתכנון שברעיון, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי
(לפי נתוני מאי 1989)

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
63	285	386	160	894	סה"כ
					בעלות
30	65	65	0	160	ממשלתי/עירוני
33	125	151	0	309	אשל
0	95	100	0	195	ציבורי
0	0	70	160	230	פרטי
					מחוז
0	95	125	0	220	ירושלים
0	0	0	0	0	הצפון
0	35	70	70	175	חיפה
0	0	40	0	40	המרכז
33	101	127	0	261	תל אביב
30	54	24	90	198	הדרום

הנתונים מתייחסים לתוספת המתוכננת על-פי המצב שהיה ידוע בחודש מאי 1989, וכוללים מידע המתייחס בעיקר לסקטורים הממשלתי והציבורי (כולל אשל). באשר לנעשה בסקטור הפרטי, המידע חסר, כיוון שיתכן כי יש פרויקטים שאינם ידועים למערכת הפיקוח.

לפי נתוני מאי 1989 מדובר על תוספת של כ-1,000 מיטות לטיפול ממושך בשנים 1989 עד 1993, כאשר מספר המיטות יגדיל את ההיצע הכללי של המיטות לטיפול ממושך ב-5% במהלך שנים אלה. עיקר המיטות הנוספות שבתכנון הן מיטות לתשושים - קרוב ל-600 מיטות (תוספת של 15% ביחס למצב ב-1989) והן מהוות כ-60% מכלל המיטות הנוספות שבתכנון. לסיעודיים מתוכננת תוספת של כ-280 מיטות (תוספת של 4%), ולתשושי נפש צפויה תוספת של כ-130 מיטות (תוספת של 15%). בתכנון נמצאות כ-170 מיטות נוספות לעצמאיים, אולם מנגד מתוכננת הסבה של מיטות לעצמאיים למיטות המיועדות למוגבלים (בסקטור הממשלתי), וכתוצאה מכך, לא צפויה תוספת נטו של מיטות לעצמאיים.

התכנית כוללת 14 פרויקטים, כשתשעה מהם תכניות הרחבה של מוסדות קיימים, 4 מוסדות חדשים (כולל הסבה של מבנה קיים) ומוסד אחד שבו מדובר על הסבה של מיטות. למעלה משני-שלישים מתוספת המיטות המתוכננת יתבצעו בסקטור הציבורי (כ-700 מיטות), 15% במוסדות אשל, והשאר בסקטור הממשלתי/עירוני (8%) ובסקטור הפרטי (6%). תוספת המיטות בסקטור הציבורי ובמוסדות אשל מגיעה ל-10%-8% מהמצאי של 1989, ואילו בסקטור הממשלתי/עירוני ובסקטור הפרטי התוספת הצפויה קטנה מאד (3%-1% מהמצאי של 1989).

בהסתכלות גיאוגרפית רואים, כי קרוב לשני-שלישים מסך המיטות המתוכננות נמצאות במחוז תל אביב (למעלה מ-600 מיטות), ובמחוז הדרום אין צפויה כל תוספת. כמו-כן, במחוז תל אביב תוספת המיטות המתוכננת מגיעה ל-13% ובשאר האזורים מהווה התוספת גידול שאינו עולה על 6% מהמצאי של 1989.

נכון למאי 1989 נמצאות כ-900 מיטות במצב של הקפאה או בתכנון שברעיון. קרוב למחצית מהן מיועדות לתושבים (43%), כשליש מיועדות לסייעודיים, 18% לעצמאיים ו-7% לתשושי נפש. בסך-הכל מדובר על הקפאה או תכנון שברעיון של 10 פרויקטים. כשליש מהמיטות בפרויקטים אלה מיועדות למוסדות אשל (כ-310 מיטות), כרבע לסקטור הציבורי, שיעור דומה לסקטור הפרטי, ו-18% מהמיטות מיועדות לסקטור הממשלתי/עירוני.

3. ההתפתחות הכמותית של המערכת המוסדית בין השנים 1983 ו-1989

כדי לקבל תמונה על פני הזמן נסתכל על ההתפתחות המיטות בתקופה שבין 1983 ו-1989, תוך התייחסות נפרדת לשנתיים האחרונות (1987-1989) שחלפו מאז הדו"ח הקודם (באר, פקטור 1989). להלן נתייחס לגידול במספר המיטות בכל סקטור ואזור גיאוגרפי (לוחות 18 ו-19), וכמו-כן נבדוק את הגידול של כל סקטור ביחס לגידול הכללי (לוחות 20 ו-21). באופן זה ניתן ללמוד על הדגשים בפיתוח הניתנים בכל סקטור ביחס לסוגי המיטות השונים. כמו-כן נדון בהתפתחות שחלה בהפנייה של קשישים על-ידי משרדי הממשלה.

מספר המיטות לטיפול ממושך גדל בין 1983 ל-1989 ביותר מ-4,100 מיטות, ופירוש הדבר גידול של 30% במספר המיטות לטיפול ממושך בארץ - מכ-13,900 מיטות ב-1983 ל-18,000 מיטות ב-1989. מכאן, שקצב הגידול השנתי הממוצע באותה תקופה היה 4.4%. בשנתיים האחרונות (1987-1989) נוספו למערכת המוסדית כ-1,550 מיטות - גידול של 9% (גידול שנתי של 4.6%).

אם נסתכל על ההתפתחות לפי סוג מיטה, נמצא כי כל הגידול בין 1983 ל-1989 נרשם במיטות למוגבלים. בשנים אלה נוספו 1,870 מיטות לתשושים - גידול של 87%, ו-1,800 מיטות לסייעודיים - גידול של 38%. במיטות לתשושי נפש נרשם גידול של כ-530 מיטות, שפירושו גידול של 165% ביחס למצב ב-1983. במספר המיטות לעצמאיים חלה ירידה של כ-80 מיטות.

בין השנים 1987 ו-1989 אנו עדים לירידה ממשית במספר המיטות לעצמאיים (כ-470 מיטות), וזאת ככל הנראה, על רקע התפיסה, שעבור קשישים עצמאיים עדיפים פתרונות בקהילה או בדיור מוגן ולא במסגרת מוסדית. בד בבד עם ירידה זו, אנו מוצאים בשנתיים האחרונות גידול משמעותי במספר המיטות לתשושים (כ-1,200 מיטות - 42% גידול) ולתשושי נפש (380 מיטות - 80% גידול). כשני-שלישים מתוספת המיטות לתשושים ולתשושי נפש בתקופה שבין 1983 ו-1989, נוספו בשנתיים האחרונות.

במבט על ההתפתחות לפי בעלות אנו רואים שבין השנים 1983 ו-1989 גדל הסקטור הפרטי ביותר מ-2,200 מיטות (48% גידול ביחס למצב ב-1983), ותרם למעלה ממחצית מהגידול הכללי במספר המיטות בתקופה הנדונה. קרוב למחצית מהגידול בסקטור הפרטי חל במיטות לתשושים (44%). כמו-כן הגדיל סקטור זה את מספר המיטות לתשושי נפש באופן משמעותי, והוא היחיד שנוספו בו מיטות לעצמאיים. הסקטור הציבורי גדל בכ-1,160 מיטות (21%), כאשר הגידול במיטות לתשושים (270%) בולט במיוחד. סקטור זה תרם יותר מרבע מהגידול הכללי במספר המיטות.

מוסדות אשל הגדילו את היצע המיטות שלהם בשיעור גבוה במיוחד (58%), ובהם הוכפל מספר המיטות לסייעודיים. בסך הכל נוספו למוסדות אשל כ-670 מיטות שתרמו 16% לגידול הכללי. בסקטור הממשלתי/עירוני נוספו כ-80 מיטות בלבד (3%).

לוח 18: הגידול במיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך בין השנים 1983 ו-1989

תש"כ	תש"כ	תש"כ	תש"כ	תש"כ	תש"כ
סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים	תשושי נפש	
א. מספרים מוחלטים					
4,114	-82	1,869	1,795	532	סה"כ
<u>בעלות</u>					
77	-161	12	173	53	ממשלתי/עירוני
665	-67	256	396	80	אשל
1,164	-231	630	655	110	ציבורי
2,208	377	971	571	289	פרטי
<u>מחוז</u>					
898	255	324	201	118	ירושלים
419	32	194	156	37	הצפון
349	76	114	90	69	חיפה
1,186	-236	300	927	195	המרכז
883	-282	804	292	69	תל אביב
379	73	133	129	44	הדרום
ב. אחוזים					
30	-1	87	38	165	סה"כ
<u>בעלות</u>					
3	-26	1	20	55	ממשלתי/עירוני
58	-28	70	103	53	אשל
21	-5	272	57	(*)	ציבורי
48	24	145	25	380	פרטי
<u>מחוז</u>					
59	31	257	36	358	ירושלים
56	13	84	73	69	הצפון
11	6	17	8	71	חיפה
27	-15	40	47	250	המרכז
23	-10	277	40	288	תל אביב
133	203	134	113	119	הדרום

* ב-1983 לא היו מיטות לתשושי נפש.

לוח 19: הגידול במיטות תקן במוסדות לטיפול ממושך בין השנים 1987 ו-1989

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
א. מספרים מוחלטים					
380	436	1,194	-466	1,544	סה"כ
בעלות					
2	44	-6	-130	-90	ממשלתי/עירוני
47	124	230	-48	353	אשל
80	51	510	-326	315	ציבורי
251	217	460	38	966	פרטי
מחוז					
87	117	156	180	540	ירושלים
0	15	232	-106	141	הצפון
40	40	53	-84	49	חיפה
174	46	-50	-236	-66	המרכז
39	89	683	-296	515	תל אביב
40	129	120	76	365	הדרום
ב. אחוזים					
80	7	42	-7	9	סה"כ
בעלות					
1	4	-1	-22	-3	ממשלתי/עירוני
26	19	59	-22	24	אשל
267	3	145	-7	5	ציבורי
220	8	39	2	17	פרטי
מחוז					
136	18	53	20	29	ירושלים
0	4	120	-27	14	הצפון
32	4	7	-6	1	חיפה
176	2	-5	-15	-1	המרכז
72	10	166	-11	12	תל אביב
98	113	107	230	122	הדרום

בשנתיים האחרונות (1987-1989) גדל הסקטור הפרטי בקצב כפול מזה של כלל המערכת המוסדית (17% לעומת 9%). בשנתיים אלה תרם הסקטור הפרטי כמעט שני-שלישים (63%) לגידול הכללי במספר המיטות (כ-970 מיטות), כאשר התרומה הבולטת ביותר היא במיטות לסיעודיים ולתשושי נפש. בתקופה זו גדל מספר המיטות במוסדות אשל בכרבע (כ-350 מיטות), ושיעור התרומה של מוסדות אלה לגידול הכללי במהלך אותה תקופה הגיע ל-23%. הסקטור הציבורי תרם 43% לגידול במספר המיטות לתשושים בשנים 1987-1989 (כ-500 מיטות). הסקטור הממשלתי/עירוני נשאר כמעט ללא שינוי.

לוח 20: "התרומה" של כל סקטור לגידול הכללי בין השנים 1983 ו-1989, לפי סוג מיטה (אחוזים)

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
100	100	100	*	100	סה"כ גידול
10	10	1		2	ממשלתי/עירוני
15	22	14		16	אשל
21	36	34		28	ציבורי
54	32	52		54	פרטי

לוח 21: "התרומה" של כל סקטור לגידול הכללי בין השנים 1987 ו-1989, לפי סוג מיטה (אחוזים)

תשושי נפש	סיעודיים	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
100	100	100	*	100	סה"כ גידול
1	10	-1		-6	ממשלתי/עירוני
12	28	19		23	אשל
21	12	43		20	ציבורי
66	50	39		63	פרטי

* בגלל הגידול השלילי אין לעמודה זו משמעות.

מהניתוח הגיאוגרפי של הגידול במערכת המוסדית בתקופה שבין 1983 ו-1989 עולה, שמחצית מהמיטות שנוספו למערכת בשנים אלו נמצאות באזור מרכז הארץ (קרוב ל-1,200 במחוז המרכז וכ-880 במחוז תל אביב). במחוז ירושלים נוספו בתקופה זו כ-900 מיטות (כחמישית מכלל הגידול הארצי), ואילו בשאר המחוזות (הצפון, חיפה והדרום) מדובר על גידול ממוצע של כ-380 מיטות בכל מחוז. המיטות לעצמאיים נוספו בעיקר במחוז ירושלים (כ-260 מיטות) כאשר באזור מרכז הארץ הופחתו מהמערכת כ-520 מיטות לעצמאיים. במחוז המרכז נוספו יותר ממחצית המיטות לסיעודיים (930), ובמחוז תל אביב נוספו 43% מהמיטות לתשושים (800). כשליש מהמיטות לתשושי נפש נוספו במחוז המרכז, וקרוב לרבע מהן נוספו במחוז ירושלים.

בשנתיים האחרונות (1987-1989) נוספו כ-530 מיטות בכל אחד ממחוזות ירושלים ותל אביב, כשביחד מהווה תוספת זו שני-שלישים מהגידול הארצי באותה תקופה. במחוז הדרום גדל מספר המיטות ב-122% בתקופה זו, וכמעט כל תוספת המיטות שם בשנים 1983 עד 1989 (כ-370 מיטות) נוספה בשנתיים אלה. במחוזות חיפה והמרכז כמעט שלא נרשם שינוי בתקופה זו.

לאור הגידול בסקטור הפרטי עולה השאלה לגבי היכולת של המשרדים הממשלתיים (רווחה ובריאות) להפנות קשישים במימנם למיטות החדשות. במילים אחרות, באיזו מידה מיועדות המיטות הפרטיות החדשות לקשישים בעלי אמצעים.

לוח 22 מציג את שיעור המופנים הממשלתיים מתוך מיטות התקן במוסדות לטיפול ממושך בין השנים 1985 ו-1989. מהלוח עולה כי במחלקות לתשושים נרשם גידול באחוז של המופנים מסך מיטות התקן בסקטור הפרטי (מ-28% ב-1985 ל-34% ב-1989), ואילו בכלל המיטות אחוז זה ירד במקצת (מ-60% ל-58% באותה תקופה). לעומת זאת, במחלקות לסיעודיים ולתשושי נפש חלה ירידה באחוז המופנים בסקטור הפרטי (מ-85% ב-1985 ל-75% ב-1989). בסקטורים האחרים חל גידול באחוז המופנים בתקופה זו, וכתוצאה מכך שיעור המופנים בסך כל המיטות נשאר יציב. עם זאת, חשוב לציין, כי לכל אורך התקופה אחוז המופנים הסיעודיים ותשושי הנפש בסקטור הפרטי, גבוה מהאחוז המקביל בכלל המיטות לטיפול ממושך. לגבי המחלקות לעצמאיים ניכרת מגמת ירידה משמעותית באחוז המופנים, הן בסקטור הפרטי והן במערכת המוסדית בכללותה.

לוח 22: מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה (רווחה ובריאות), כאחוז ממיטות התקן באותם מוסדות, 1985-1989

סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
סה"כ מיטות			
1985	47	19	60
1987	43	13	59
1989	46	9	58
סקטור פרטי			
1985	53	9	28
1987	45	2	32
1989	44	2	34

הגידול במספר המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים

היבט נוסף של התפתחות המערכת המוסדית הוא השינוי בהיצע המיטות ביחס להתפתחות הדמוגרפית שחלה בין השנים 1983 ו-1989, כלומר ביחס לשינויים שחלו בגודל ובהרכב של אוכלוסיית הקשישים, המהווים גורם מרכזי בצורך למיטות לטיפול ממושך.

במהלך התקופה שבין 1983 ל-1989 גדלה אוכלוסיית הקשישים בישראל ב-11% (מ-338 אלף קשישים ב-1983 ל-376 אלף קשישים ב-1989). גידול זה לא היה אחיד בין קבוצות האוכלוסייה השונות. כך גדלה קבוצת בני 75+ ("הישישים") ב-30%, ומספרן של הנשים הקשישות גדל ב-14% באותה תקופה. מאחר שלשתי קבוצות אלה יש נטייה גבוהה להיכנס למוסדות, צפוי שהצורך במיטות יגדל מעבר למתחייב מהשינוי בגודל האוכלוסייה בלבד. מצד שני, הגידול בסך 24% במספר הקשישים ילידי אסיה-אפריקה מקזז חלק מההשפעות של הישישים ושל הנשים, וזאת כיוון ששיעור הקשישים מארצות המזרח השוהים במוסדות נמוך מזה של ילידי אירופה-אמריקה.

על-מנת לשמור על אותם שיעורי מיסוד שהיו קיימים ב-1983, לפי קבוצות סגוליות של גיל, מין, מוצא ואזור גיאוגרפי, צריך היה מספר המיטות הכללי לגדול ב-25% בשנים 1983 עד 1989. מזה, 11% נובעים מהגידול המוחלט של אוכלוסיית הקשישים, והיתרה נובעת מהשינוי בהרכב אוכלוסייה זו. לוח 23 מציג את הגידול במספר המיטות בין 1983 ל-1989 ביחס לגידול בצרכים הנובע משינויים דמוגרפיים. דהיינו, כאשר מנכים מהגידול במספר המיטות את ההשפעה של השינויים בגודל אוכלוסיית הקשישים ובהרכבה באותה תקופה. כיוון שמספר המיטות גדל ב-30%, אנו מקבלים שהיצע המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים, המחושבים לפי שיעורי המיסוד של 1983, גדל ב-5% באותה תקופה.¹

השינויים במספר המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים אינם אחידים בין סוגי המיטות. בעוד מספר המיטות לעצמאיים ביחס להתפתחות הדמוגרפית קטן ב-10% (כ-740 מיטות), סך המיטות למוגבלים גדל ב-13% (1,310 מיטות) מעבר לשינויים המתבקשים מההתפתחות הדמוגרפית, וזאת לפי הפירוט הבא: גידול של 8% (290 מיטות) במספר המיטות לתשושים, ואצל הסיעודיים ותשושי הנפש גידול של 16% (1,020 מיטות).

כאשר בוחנים את הגידול במספר המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים, לפי אזור גיאוגרפי, מתברר, שרק במחוז חיפה לא הדביקה התפתחות המיטות את הצורך הצפוי, והיצע המיטות ביחס לשינויים הדמוגרפיים ירד ב-16% (650 מיטות). לעומת זאת, במחוזות ירושלים, הצפון והדרום, גדל היצע המיטות מעבר למתחייב מההתפתחות הדמוגרפית, וזאת בשיעורים של 30%, 41% ו-58% בהתאמה (560, 340 ו-240 מיטות בהתאמה). לגבי מחוז ירושלים בולט במיוחד הגידול במיטות לתשושים (90%). במחוזות המרכז ותל אביב שיעור הגידול במספר המיטות הכללי ביחס לצרכים הינו אפסי, והיצע זה גדל שם רק במיטות לסיעודיים ולתשושי נפש - במחוז המרכז (30%) ובמיטות לתשושים במחוז תל אביב (13%).

יש להדגיש, כי המיטות שנוספו מעבר למתחייב מהשינויים הדמוגרפיים אינן מיותרות, אלא באות כמענה לצרכים בלתי מסופקים, נוסף לשינויים הדמוגרפיים, כמו רשימות המתנה ארוכות (הקיימות גם כיום).

¹ שיעור המיטות ל-1000 קשישים, מדד המתייחס רק לגודל האוכלוסייה, עלה בתקופה זו ב-16%, מ-41.1 ב-1983 ל-47.8 ב-1989.

לוח 23: הגידול במספר המיטות בין 1983 ו-1989 ביחס לגידול הנובע משינויים בגודל ובהרכב אוכלוסיית הקשישים, לפי אזור גיאוגרפי*

סיעודיים ותשושי נפש	תשושים	עצמאיים	סה"כ	
א. מספרים מוחלטים				
+1,021	+291	-739	+573	סה"כ ארצי
+186	+213	+159	+558	מחוז ירושלים
+102	+141	+99	+342	מחוז הצפון
-64	-30	-555	-649	מחוז חיפה
+735	-257	-393	+85	מחוז המרכז
-40	+129	-95	-6	מחוז תל אביב
+102	+95	+46	+243	מחוז הדרום
ב. אחוזים				
+16	+8	-10	+3	סה"כ ארצי
+26	+90	+18	+30	מחוז ירושלים
+28	+50	+53	+41	מחוז הצפון
-5	-4	-29	-16	מחוז חיפה
+30	-20	-22	+2	מחוז המרכז
-3	+13	-4	0	מחוז תל אביב
+46	+69	+73	+58	מחוז הדרום

* מבוסס על הנוסחאות:

$$\bar{B} = \left[\begin{array}{c} \text{מספר המיטות} \\ \text{ב-1989} \end{array} \right] - \left[\begin{array}{c} \text{מספר המיטות} \\ \text{ב-1983} \end{array} \right] (1+P)(1+N)$$

חלק א'
של הלוח:

$$\Delta \bar{B} = \left[\frac{(1+B)}{(1+P)(1+N)} - 1 \right] \times 100$$

חלק ב'
של הלוח:

כאשר:

$\bar{B}$ = הגידול במספר המוחלט של המיטות בין 1983 ל-1989 מנוכה בשינויים בגודל ובהרכב אוכלוסיית הקשישים.

$\Delta \bar{B}$ = שיעור הגידול במיטות בין 1983 ל-1989 מנוכה בשינויים בגודל ובהרכב אוכלוסיית הקשישים.

B = שיעור הגידול במיטות בין 1983 ל-1989.

P = שיעור הגידול באוכלוסיית הקשישים בין 1983 ל-1989.

N = שיעור הגידול בשיעור המיסוד הדרוש על-מנת לשמור על דפוסי מיסוד סגוליים כפי שהיו קיימים ב-1983, לפי אזור.

נוסחה זו הופעלה עבור כל תא בלוח זה.

פרק ב': דיור מוגן

תחת הכותרת של דיור מוגן נכללות תכניות מסוגים שונים, המיועדות לקשישים המוגדרים כעצמאיים בפעילויות יומיומיות, והמעוניינים לנהל משק-בית עצמאי. מסגרות הדיור המוגן מהוות תחליף למיסוד עבור חלק מהקשישים העצמאיים. ואמנם, בשנים האחרונות אנו עדים לתופעה של צמצום השימוש במיטות לעצמאיים במוסדות לטיפול ממושך, המלווה בגידול בשיעורי השימוש בתכניות הדיור המוגן. תופעה זו יוצרת מצב, שהמוסדות לטיפול ממושך הופכים יותר ויותר למוסדות המיועדים לקשישים מוגבלים, ואילו הדיור המוגן משמש כמענה עבור הקשישים העצמאיים. עם זאת, לאור השנים הרבות שחלפו מאז פתיחתן של חלק ניכר מתכניות הדיור המוגן, יש קשישים שבמשך השנים חלה הידרדרות במצבם התפקודי, והם הפכו למוגבלים. במקצת מהתכניות, בעיקר אלה שהוקמו לפני שנות השמונים, נוצרו קשיים בהתמודדות עם הצרכים שהתעוררו בעקבות זאת. בתכניות החדשות יותר ישנן היערכויות שונות לטיפול בבעיה, כאשר במקצתן הוקמה מחלקה סיעודית בצמוד לדיור המוגן.

תכניות הדיור המוגן נבדלות ביניהן במספר מאפיינים: מידת צירופם של הקשישים לדיירים בגילאים צעירים יותר, גודל התכנית, מידת הקשר בין התכנית לשירותים מוסדיים או קהילתיים סמוכים, גובה התשלום, תנאי הקבלה וסל השירותים המוצע. באשר לסל השירותים יש לציין, כי כמעט בכל התכניות יש שירותים בסיסיים של אם בית, היענות לקריאת מצוקה ושירותי חברה שונים. בנוסף לכך יש תכניות המספקות ארוחות חמות, עזרה בניהול משק-הבית, בית-כנסת ושירותים מגוונים אחרים. האלמנט המרכזי של כל השירותים האלה הוא האפשרות הניתנת לדייר הקשיש להחליט בעצמו אם לנצל אותם (שטרקשל 1987).

בשנת 1983 נמצא, כי דיירי הדיור המוגן הינם צעירים יותר מדיירי המחלקות לעצמאיים במוסדות לטיפול ממושך. כמו-כן אחוז הנשים במסגרות הדיור המוגן גבוה אף הוא מהאחוז המקביל במחלקות לעצמאיים במוסדות. הרכב הדיירים לפי מוצא דומה (ברגמן ואחרים 1986).

אחד המאפיינים המייחדים את תכניות הדיור המוגן הוא, שאין עליהן פיקוח ממשלתי בדומה לזה הקיים במוסדות לטיפול ממושך.

בהמשך נציג את תפרוסת היצע הדיור המוגן הקיים באזורים השונים בארץ, את ההתפתחות שחלה בשנים האחרונות ואת הפרויקטים המתוכננים.

1. המצב ב-1989

בשנת 1989 נמצאו בארץ 6,314 יחידות דיור, וזאת במסגרת של 73 תכניות דיור מוגן (ראה לוחות 24 ו-25). סך-כל ההיצע של יחידות הדיור הגיע ל-16.8 לכל אלף קשישים יהודים באוכלוסייה.

אנו מחלקים את תכניות הדיור המוגן לשתי קבוצות, לפי אוכלוסיית היעד שלהן: (א) תכניות המיועדות לאוכלוסייה בעלת אמצעים, היכולה לממן את דמי הכניסה הנהוגים בהן; (ב) תכניות שבהן אין גובים דמי כניסה והמיועדות לאוכלוסייה חסרת אמצעים, ובדרך כלל גם חסרת דיור.

לוח 24: תכניות הדיור המוגן, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי, 1985-1989

	מספר יחידות דיור			מספר התכניות		
	1989	1987	1985	1989	1987	1985
סה"כ ארצי	6,314	6,021	4,876	73	66	52
בעלות						
ממשלתי/עירוני + אגודות*	1,946	1,868	968	34	32	19
הסוכנות/"עמיגור"	1,009	1,009	1,033	12	12	13
"משען"	1,545	1,668	1,668	6	6	6
ארגון וולונטרי	738	738	738	12	12	12
פרטי	1,076	738	469	9	4	2
אזור גיאוגרפי						
מחוז ירושלים	761	621	483	13	10	8
מחוז הצפון	344	326	176	6	5	3
מחוז חיפה	970	970	730	12	12	9
מחוז המרכז	418	418	316	10	10	8
מחוז תל אביב	3,092	3,091	2,699	22	21	17
מחוז הדרום	729	595	472	10	8	7

* הכוונה לאגודות מקומיות לזקן מיסודה של אשל.

יותר ממחצית מיחידות הדיור (3,359) מופעלות בתכניות שבהן גובים דמי כניסה. כאן נמצא תשע תכניות בבעלות פרטית ובהן כ-1,080 יחידות דיור ברמת שירות גבוהה במיוחד, ועוד 18 תכניות, המופעלות על-ידי גופים וולונטריים כמו "משען" (שבבעלותו 6 בתי אבות "אינדיבידואליים" ובהם כ-1,550 יחידות דיור) ועל-ידי ארגוני עולים (שלהם 750 יחידות דיור בקירוב).

שאר יחידות הדיור (2,955) מופעלות על-ידי גופים ציבוריים, ובהן הקבלה אינה כרוכה בתשלום דמי כניסה. בקטגוריה זו כלולים 34 פרויקטים שלהם 1,950 יחידות דיור בקירוב, ושותפים להם חברה ממשלתית-משכנת ("עמידר", "פרזות", "עמיגור", "שקמונה", "חלמיש"), לרוב עם אגודה מקומית למען הקשיש ועם הרשות המקומית, ומספר תכניות המופעלות על-ידי שיקום שכונות. כרבע מיחידות הדיור בתכניות אלה נמצאות בשיכונים רגילים שעברו הסבה והתאמה לדיור מוגן לקשישים. כמו-כן נכללים בסקטור זה 12 בתי מגורים של הסוכנות היהודית (שלהם כאלף יחידות דיור), שרובם הועברו לניהולה של חברת "עמיגור".

מהחלוקה הגיאוגרפית של תכניות הדיור המוגן עולה, כי כמחצית מכל יחידות הדיור בארץ נמצאות במחוז תל אביב (כ-3,100 יחידות שמחציתן הן בעיר תל אביב-יפו) וזאת ב-22 תכניות. שיעור היחידות לאלף קשישים באוכלוסייה במחוז זה מגיע ל-21.4 - שיעור גבוה מהשיעור הארצי. במחוז ירושלים ובמחוז הדרום שיעורים גבוהים אף יותר: 24.1 ו-23.3, בהתאמה (כ-40% מעל הממוצע הארצי), כאשר מספר יחידות הדיור באזורים אלה הוא 760 ו-730, בהתאמה. במחוז חיפה ישנן קרוב לאלף יחידות דיור, אך שיעורן לאלף קשישים באוכלוסייה נמוך מהשיעור הארצי (14.9). במחוז הצפון קרוב ל-350 יחידות דיור ובמחוז המרכז כ-420 יחידות דיור כאשר במחוז זה נרשם שיעור היחידות לאלף הנמוך בארץ (5.5) והוא שליש מהשיעור הארצי.

לוח 25: שיעור יחידות הדיור בתכניות הדיור המוגן ל-1000 קשישים יהודים
באוכלוסייה, לפי אזור גיאוגרפי, 1985-1989

1989	1987	1985	
16.8	16.5	13.8	סה"כ ארצי
24.1	20.3	16.3	מחוז ירושלים
12.1	12.0	6.7	מחוז הצפון
14.9	15.3	11.8	מחוז חיפה
5.5	5.8	4.5	מחוז המרכז
21.4	21.9	19.5	מחוז תל אביב
23.3	20.3	17.1	מחוז הדרום

לוח 26 משווה בין שיעורי השימוש בדיור מוגן לבין שיעורי השימוש במוסדות לעצמאיים באזורים שונים בארץ. מעניין לציין, שפרט למחוזות ירושלים והצפון, נמצא, כי באזורים שבהם ישנו שיעור גבוה של מיטות לעצמאיים במוסדות ישנו שיעור נמוך של יחידות דיור מוגן, ולהיפך. כך נמצא, כי במחוז תל אביב ובמחוז הדרום שיעור המיטות המוסדיות הוא נמוך יחסית (לממוצע הארצי), ושיעור יחידות הדיור המוגן הינו גבוה יחסית, ואילו במחוז חיפה ובמחוז המרכז התמונה היא הפוכה - שיעור נמוך של דיור מוגן ושיעור גבוה של מיטות לעצמאיים במוסדות.

לוח 26: השוואה בין שיעור יחידות הדיור המוגן לבין שיעור המיטות לעצמאיים
במוסדות לטיפול ממושך, 1989

מיטות לעצמאיים במוסדות		יחידות בדיור מוגן		
השיעור כ-1000 מהממוצע הארצי	השיעור ל-1000 קשישים	השיעור כ-1000 מהממוצע הארצי	השיעור ל-1000 קשישים	
100	17.7	100	16.8	סה"כ ארצי
190	33.7	143	24.1	מחוז ירושלים
57	10.1	72	12.1	מחוז הצפון
119	21.0	89	14.9	מחוז חיפה
102	18.0	33	5.5	מחוז המרכז
97	17.1	127	21.4	מחוז תל אביב
20	3.5	139	23.3	מחוז הדרום

2. התפתחות הדיור המוגן בין 1985 ו-1989

בתקופה שבין 1985 ל-1989 נוספו 21 תכניות של דיור מוגן, ובהן כ-1,440 יחידות דיור - גידול של 29% בארבע שנים (ראה לוח 27). פירוש הדבר, גידול של 22% בשיעור יחידות הדיור לאלף קשישים באוכלוסייה (מ-13.8 יחידות לאלף קשישים ב-1985 ל-16.8 לאלף ב-1989).

חלק ניכר של הגידול נזקף לזכות הסקטור הציבורי (חברות משכנות בשיתוף עם אגודות מקומיות), שגדל בקרוב לאלף יחידות דיור, ובכך הכפיל את גודלו. גם הסקטור הפרטי הגדיל באופן משמעותי את היצע יחידות הדיור: מכ-470 יחידות ב-1985 לכ-1,080 יחידות ב-1989, גידול של 129%, כאשר סקטור זה תרם כ-40% לגידול הכללי. לעומת זאת, ב"משען" נגרעו 123 יחידות, ובתכניות של הסוכנות היהודית - 24 יחידות. הסקטור הוולונטרי נשאר ללא שינוי בתקופה הנדונה.

קרוב למחצית מהגידול בין 1985 ל-1989 נוסף למחוזות ירושלים (כ-280 יחידות) ותל אביב (כ-400 יחידות). במחוז הצפון נוספו כ-170 יחידות, במחוז המרכז כ-100 יחידות, ובמחוזות חיפה והדרום נוספו כ-250 יחידות דיור בכל אחד מהם.

לוח 27: התפתחות תכניות הדיור המוגן בין השנים 1985 ו-1989, לפי בעלות ואזור גיאוגרפי

הגידול במספר יחידות הדיור				
1989-1987		1989-1985		
%	מוחלט	%	מוחלט	
5	293	29	1,438	סה"כ ארצי
				<u>בעלות</u>
4	78	101	978	ממשלתי/עירוני + אגודות*
0	0	-2	-24	הסוכנות/"עמיגור"
-7	-123	-7	-123	"משען"
0	0	0	0	ארגון וולונטרי
46	338	129	607	פרטי
				<u>אזור גיאוגרפי</u>
23	140	58	278	מחוז ירושלים
6	18	95	168	מחוז הצפון
0	0	33	240	מחוז חיפה
0	0	32	102	מחוז המרכז
0	1	15	393	מחוז תל אביב
23	134	54	257	מחוז הדרום

* הכוונה לאגודות מקומיות לזקן מיסודה של אשל.

רוב רובו של הגידול התרחש בין השנים 1985 ו-1987. בשנתיים האחרונות (1987-1989) גדל ההיצע של דיור מוגן ב-7 תכניות ובהן 293 יחידות בלבד (גידול של 5%). בפרויקטים המיועדים לאוכלוסייה ללא אמצעים (חברות משכנות והסוכנות היהודית/"עמיגור") היה גידול קטן של 78 יחידות, וב"משען" פחת מספר היחידות בכ-125. הסקטור היחיד שגדל בצורה משמעותית היה הסקטור הפרטי, שנוספו בו 338 יחידות דיור (גידול של 46% במשך השנתיים האחרונות).

3. פרויקטים מתוכננים

בנוסף לפרויקטים הקיימים שנסקרו בסעיף הקודם, ישנם עוד 24 פרויקטים, אשר בתחילת שנת 1990, נמצאים בשלבים שונים של תכנון ובנייה, ובהם 1,565 יחידות דיור מוגן. לוח 28 מראה את הפרויקטים הנמצאים כבר בבנייה, כלומר שהוחל בהם לפחות בעבודות של חפירת היסודות, ופרויקטים שעדיין בתכנון אך התכניות הוגשו לוועדות המחוזיות לתכנון ובנייה. מאחר שכיום אין צורך בקבלת רשיון להקמת דיור מוגן מגורמי הפיקוח, ייתכן שישנם פרויקטים מתוכננים נוספים שלא הצלחנו לאתרם.

מתוך 10 הפרויקטים הנמצאים כבר בבנייה, 4 הם בבעלות ציבורית ומיועדים לקשישים שאין להם אמצעים לשלם דמי כניסה, ובהם מתוכננים רק 36 יחידות דיור. עוד 6 פרויקטים, ובהם 675 יחידות, הינם בבעלות פרטית. גם בפרויקטים שבתכנון, ושבנייתם טרם החלה, שייכים רוב הפתרונות של יחידות הדיור לסקטור הפרטי. מתוך 854 יחידות בתכנון, 726 מתוכננים לסקטור הפרטי, 92 לסקטור הוולונטרי ו-36 לסקטור הציבורי.

מבחינת התפרוסת הגיאוגרפית של התכניות עולה, ש-60% מן היחידות (943) ייבנו במחוז המרכז, שם יש היום רק 418 יחידות, ושיעור היחידות לאלף קשישים הוא הנמוך בארץ (5.5 לעומת 16.8 בממוצע ארצי). גם במחוז ירושלים צפוי גידול משמעותי של כ-470 יחידות (כיום יש בירושלים 761 יחידות).

לוח 28: פרויקטים של דיור מוגן, שבתחילת 1990 נמצאים בבנייה ובתכנון,
לפי בעלות ואזור גיאוגרפי (נתונים ארעיים)

בתכנון		בבנייה		
מספר יחידות דיור	מספר תכניות	מספר יחידות דיור	מספר תכניות	
854	14	711	10	סה"כ ארצי
				<u>בעלות</u>
36	2	36	4	ממשלתי/עירוני + אגודות*
92	3	-	-	ארגון וולונטרי
726	9	675	6	פרטי
				<u>אזור גיאוגרפי</u>
400	5	71	1	מחוז ירושלים
36	2	12	2	מחוז הצפון
-	-	-	-	מחוז חיפה
353	5	590	5	מחוז המרכז
17	1	16	1	מחוז תל אביב
48	1	22	1	מחוז הדרום

* הכוונה לאגודות מקומיות לזקן מיסודה של אשל.

ביבליוגרפיה

- באר, ש.; פקטור, ח. 1989. מוסדות לטיפול ממושך ומסגרות דיור מוגן: המצב ב-1987 והתפתחויות לאורך זמן. דו"ח מחקר: דמ-10-89, מכון ברוקדייל, ירושלים.
- ברגמן, ש.; פקטור, ח.; קפלן, א. 1986. מפקד מוסדות לטיפול ממושך בישראל 1983: היקף אוכלוסייה, רמה תפקודית ומימון. סדרה מיוחדת: מ-26-86, מכון ברוקדייל, ירושלים.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תשמ"ו. הקשישים בישראל - מבחר נתונים מתוצאות המפקד. פרסומי מפקד האוכלוסין והדיר, 1983, מס' 11, ירושלים.
- הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תשמ"ט. תחזית האוכלוסייה בישראל עד 2010. סדרת פרסומים מיוחדים מס' 828, ירושלים.
- הרשות לפנסיונרים ולקשישים בשיתוף אשל ומשרד העבודה והרווחה - השירות לזקן. 1987. מדריך מעונות לזקנים. ירושלים.
- כרזים, מ.; מרגולץ, י. 1986. הדפוסים הארגוניים והטיפוליים של השירותים הגריאטריים לאשפוז בישראל - מפקד יום בשירותים גריאטריים. דו"ח מחקר: דמ-1-86, מכון ברוקדייל, ירושלים.
- משרד הבריאות, האגף לתכנון, תקצוב וכלכלה רפואית, המחלקה לכלכלה רפואית וסטטיסטיקה, 1989. מוסדות האשפוז והיחידות לטיפול יום בישראל - נתונים סטטיסטיים על תנועת החולים לפי מוסדות ולפי מחלקות בשנת 1988. ירושלים.
- פקטור, ח.; באר, ש. 1990. הערכות לגבי הצורך בדיור מוגן לקשישים עד שנת 2000. מכון ברוקדייל, ירושלים.
- פקטור, ח.; גוטמן, מ.; שמואלי, ע. 1982. מיפוי מערך השירותים לטיפול ממושך לקשישים בישראל. סדרה מיוחדת מ-15-82, מכון ברוקדייל והמוסד לביטוח לאומי, ירושלים.
- פקטור, ח.; כרזים, מ.; באר, ש. 1987. שירותים מוסדיים ודיור מוגן באזור תל אביב-יפו. דו"ח מס' 1, מכון ברוקדייל, ירושלים.
- שטרקשל, מ.א. 1987. דיור מוגן בישראל - סקירת הקיים וניתוח התמורות שחלו במערך זה בשנים 1981-6. מכון ברוקדייל ואשל, ירושלים.

נספח א: רשימת המוסדות לטיפול ממושך בישראל – מאי 1989

תשועי נפש	סיעור- דיים	עצמאיים תשועים	סה"כ מיטות	סוג מוסד	כתובת	שם	
855	6,462	4,023	6,662	18,002		סה"כ ארצי	
151	758	450	1,065	2,424		מחוז ירושלים	
	<u>60</u>	<u>50</u>	<u>30</u>	<u>140</u>		ממשלת/עירוני	
	60	20	80	ב"א	דרך חברון 107, ירושלים	מרכז גריאטרי תלפיות	
		30	30	ב"א	המצור 1, ירושלים	עירוני ע"ש אשבל	
<u>13</u>	<u>49</u>	<u>47</u>	<u>20</u>	<u>129</u>		אשל	
13	49	47	20	129	ב"א	בית באייר - סנהדריה ים סוף 33, ירושלים	
<u>30</u>	<u>380</u>	<u>162</u>	<u>707</u>	<u>1,279</u>		ציבורי	
		60	133	193	ב"א	בן גמלא 7, ירושלים	בי"א גונן (משען)
	27		95	122	ב"א	דרך בית לחם 52, ירושלים	בית הורים בקעה (אעמ"א)
	30		150	180	ב"א	פארן 10, רמת אשכול, ים	נווה עמית (י - ס)
		10	25	35	ב"א	החלוץ 29, ירושלים	מרגוע-תפארת בנים
		12	28	40	ב"א	אהרון פישל 1, ירושלים	מושב זקנים לעדת הבוכרים
		24		24	ב"א	א-טור, ירושלים	המרכז הירושלמי לקשיש
	120	50	170	340	ב"א	שד' ש"י עגנון, ירושלים	מושב זקנים המאוחד
	35		100	135	ב"א	מוצא עילית, ירושלים	מעון הרופא מוצא
	64		64	64	ב"ח	תל חי 12, ירושלים	ביקור חולים-תל חי
30	34		64	64	ב"ח	גבעת שאול, ירושלים	עזרת נשים
	60		60	60	ב"ח	בית וגן, ירושלים	שערי צדק
		6	6	12	מ"ן	מדבר סיני 20, ירושלים	משפחתון בבית
	10		10	10	ב"ח	שבטי ישראל 2, ירושלים	סנט לואיס-הצרפתי
<u>108</u>	<u>269</u>	<u>191</u>	<u>308</u>	<u>876</u>		פרטי	
	66		66	66	ב"ח	צומת האלה, ד.ג. האלה	בית האלה
	14		14	28	ב"א	אבן עזרא 20, ירושלים	בית אורה (ג)
		18	18	18	ב"א	ז'בוטינסקי 33, ירושלים	בית אורה (ב)
		40	40	80	ב"א	לייב יפה 47, ארנונה, ירושלים	פאר וזוהר
		25	20	45	ב"א	בית הכרם 5, ירושלים	נווה שושנה
		20	20	20	ב"א	עין גדי 30, ירושלים	כרמי-פנסיון
		24	24	24	ב"א	שמריהו לוי 80, ירושלים	נווה רות
		20	20	20	ב"א	בית הכרם 16א', ירושלים	הר אביב
51	55		108	214	ב"א	הרב סורוצקין 1, ירושלים	נווה שמחה
	30	30	60	120	ב"א	דהומיי 16, קרית מנחם, ים	הספרדי ע"ש רוכלין
	30		60	90	ב"א	מעגלי הרי"ם לוי 25, ים	שומרי החומות - בתי מחסה
	62		62	62	ב"ח	בית חנינה, ירושלים	חמדת הרים
57			57	57	ב"ח	ראובן 12, בקעה, ירושלים	בית ראובן
	12		12	12	ד"מ	הנרייטה סאלד 2, ק. מנחם, ים	נופים - מח' סיעודית
		8	8	8	מ"ן	אוהלי יוסף 6, ירושלים	בית אורה (א)
		6	6	12	מ"ן	הרב בנימין 8, ירושלים	נצחיה קדם

שם	כתובת	סוג מוסד	סה"כ מיטות	עצמאיים	תשויים	סיעו-דיים	תשוי נפש
מחוז הצפון							
ממשלתי/עירוני							
טבריה	טבריה	ב"ח	30				50
רבקה זיו (ממשלתי צפת)	צפת	ב"ח	20				30
							20
אשל							
מרכז אזורי לקשיש	סמטת אבות ובנים, עכו	ב"א	148	72	145	228	91
משל"ב	ז'בוטינסקי 1, גבעת המורה, עפולה	ב"א	245	41	64	100	20
סוכת שלום	ז'בוטינסקי 1, צפת	ב"א	143	13	39	60	40
ציבורי							
סנט פרנסיס	רח' פאולוס השישי, נצרת	ב"א	48	62	48	51	31
מאור חיים	קרית מאור חיים 334, צפת	ב"א	29	29	48		
הבונים החופשיים	ז'בוטינסקי 25, נהריה	ב"א	20	20			
לוקנר	הנרייטה סולד 24, נהריה	ב"א	13	13			
סנט וינסנט	כביש חיפה נצרת, נצרת	ב"ח	23	23			23
המשפחה הקדושה	נצרת	ב"ח	28	28			28
פרטי							
בית אליעזר	מעלות	ב"ח	20	426	232	42	20
נוף כנרת	החשמונאים 8, טבריה	ב"א	36	21	15		
מנגוני	שד' געתון 44, נהריה	ב"א	40	40			
רונית (לילך בע"מ)	וייצמן 74, נהריה	ב"א	45	45			
אבי	רמז 2, נהריה	ב"א	24	16	8		
מרכז הורים נהריה	המעפילים 2, 8 ו-14, נהריה	ב"א	191	191	191		
בית חוסן	וייצמן 3, נהריה	ב"א	70	30	18	22	
מחוז חיפה							
ממשלתי/עירוני							
מרכז גריאטרי פרדס חנה	נווה אבות (ליד פרדס חנה)	ב"א	870	220	300	300	50
אשל							
בית אברהם - הספרדי	מימון פינת גדליהו 11, חיפה	ב"א	193	58	129	109	76
עד מאה ועשרים	הדר 2, שכ' ברנדס, חדרה	ב"א	179	35	56	45	43
ציבורי							
בי"א כרמל (משען)	אידר 12, אחוזה, חיפה	ב"א	172	150	22		
בית הורים (אעמ"א)	מאפו 5-7, מיכל 1, מוריה 130, חיפה	ב"א	195	167			28
בית אבן העזר	מאיר 41, חיפה	ב"א	30	25	5		
מעון הרופא	דורי 9, נווה שאנן, חיפה	ב"א	105	95	10		
מעונות הורים סיני	שד' סיני 10-12, חיפה	ב"א	130	90	40		
בית יולס	ככר הרקפות 1, חיפה	ב"א	93	70			23
בני ברית	חורב 22, חיפה	ב"א	92	80			12
בית דינה	אדם הכהן 3, נווה שאנן, חיפה	ב"א	115	40	45	30	

תש"ס	סיעה - נפש	תש"ס	תש"ס	תש"ס	תש"ס	סוג מוסד	סה"כ מיטות	עצמאיים	תש"ס	כתובת	שם
מחוז חיפה - המשך											
פרטי											
40	677	217	368	1,302							בית אחוה
			20	20	ב"א	כביש ראשי, עוספיה					פנסיון אברשה - מעון הורים
			36	36	ב"א	קק"ל 76, קרית טבעון					פנסיון אורנים (פרקש)
			25	25	ב"א	האורנים 19, קרית טבעון					כרמלה
			12	12	ב"א	דגניות 8, קרית טבעון					בית הורים רחל
			35	35	ב"א	השושנים 23, קרית טבעון					נוף טבעון
	26	24	44	94	ב"א	האורנים 58, קרית טבעון					גבעת אבות (פרוכטר)
		10		10	ב"א	העמק 24, קרית טבעון					רמת טבעון
		16	38	54	ב"א	החורש 25-23, קרית טבעון					לב הכרמל
			45	45	ב"א	הינריך היינה 23, חיפה					מרגש בע"מ
			40	40	ב"א	בלפור 11, חיפה					מצפה הדר
		20	25	45	ב"א	שד' הציונות 42, חיפה					וינדזור
		66		66	ב"א	שד' בן-גוריון 14, חיפה					כרמליה - בית החלמה
		38		38	ב"א	רות 27, חיפה					נווה אילנות (מלון בן יהודה)
	23	43	48	114	ב"א	דרך הים 154, חיפה					יפה נוף
	24			24	ב"ח	החורשה 1, חיפה					נווה כרמל (אירופה)
	56			56	ב"ח	קדימה 27, חיפה					שושנת הכרמל
	110			110	ב"ח	שושנת הכרמל 53, חיפה					נווה שאנן
	67			67	ב"ח	הגליל 104, חיפה					גרף (בתר)
	79			79	ב"ח	פבזנר 39, חיפה					מדיקר
	24			24	ב"ח	ישעיהו 6, חיפה					אלישע
	30			30	ב"ח	יאיר כץ 12, חיפה					בית נח
	53			53	ב"ח	שכ' ויצמן, חדרה					קרית בנימין
40	120			160	ב"ח	לילינבלום 9, קרית אתא					קרית ים
	65			65	ב"ח	חוף גליה, קרית ים (א')					
מחוז המרכז											
ממשלתי/עירוני											
69	536	551	216	1,372							שמואל הרופא
				178	ב"ח	באר יעקב					אסף הרופא
				20	ב"ח	צריפין, באר יעקב					מרכז גריאטרי נתניה
27	236	224	72	559	ב"א	שכ' דורה, נתניה					מרכז גריאטרי ראשל"צ
42	102	97	64	305	ב"א	סוף רח' רמז, ראשון לציון					גבעת השלושה
		230	80	310	ב"א	רח' ארלוזורוב, פתח תקוה					
	80			80							אשל
	80			80	ב"ח	גבעת השלושה, פתח תקוה					בית סובל
ציבורי											
80	868	141	734	1,823							משען-סיעודי
64	542			606	ב"ח	רח' אחוזה, רעננה					נווה עמית (רחובות)
	30		105	135	ב"א	ת"ד 1067, רחובות					ורח סולומונס
	28	22		50	ב"א	רח' הנתיבות, כפר סבא					קרית צאנז
			40	40	ב"א	רח' רבי עקיבא, ק. צאנז, נתניה					

שם	כתובת	סוג מוסד	סה"כ מיטות	עצמאיים תשושים	סיעור- תשושי נפש
מחוז המרכז - ציבורי - המשך					
תפארת בנים-נווה יצחק פישלר	גד מכנס 14, נתניה	ב"א	40	40	
תפארת בנים-בית וגנר	ראשון לציון 21, נתניה	ב"א	110	78	32
תפארת בנים-בית יערי	סמטת תפארת בנים, נתניה	ב"א	146	78	16
בית אברהם-מ.ר. צאנז (לניאדו)	קרית צאנז, נתניה	ב"ח	42		42
ליאון רקנאטי	אינשטיין 23, ק. מטלון, פתח תקוה	ב"א	179	153	26
בית מושב זקנים מונטיפיורי	מונטיפיורי 34, פתח תקוה	ב"א	70	50	20
בי"א ע"ש ז. אסיאוב (הבולגרי)	רמז 5, פינת האם 5, ראשון לציון	ב"א	285	170	56
צימרמן (בית זקנים לרבנים)	קצה רח' הרצל, רעננה	ב"א	60	20	40
בית רבקה (קופ"ח)	פתח תקוה	ב"ח	60		60
פרטי					
נווה הגבעה (יד אסא)	כפר מל"ל	ב"ח	71		71
קרית שלמה	קרית שלמה ליד כפר חרוצים	ב"ח	63	33	30
נווה אורנים	חזית הדרום 3, גדרה	ב"א	138	110	28
גנים	צוקרמן 14, גדרה	ב"ח	191		191
שגב	שכביץ 5, גדרה	ב"ח	100		100
בית ברקי	הגלבוע 21, יבנה	מ"ן	13	13	
המבריא	רופין 13-15, כפר סבא	ב"א	138	102	18
נאות מרגוע	בן גוריון 53, נס ציונה	ב"א	20	12	8
בית פנחס	כביש בית עובד, נס ציונה	ב"ח	45		45
גרינשטיין	דיזנגוף 47, נתניה	ב"א	60	60	
אופקים (תלם סיעוד והחלמה)	דיזנגוף 67, נתניה	ב"א	40	30	10
בית גיל הזהב	שד' ויצמן, נתניה	ב"א	116	100	16
דפנה	ראשון לציון 29, נתניה	ב"א	30	30	
נווה שלו	אלקלעי 5, עמישב, פתח תקוה	ב"א	32	32	
בית הדקל	נצח ישראל 15, קרית חזני, פ"ת	ב"א	170	100	30
ארבל	אלחנן 2, פתח תקוה	ב"ח	161		161
גן דוד	הפלמ"ח 4, רחובות	ב"א	105	35	70
סיני	טולדנו 1, רמלה	ב"ח	63		63
בית רחל	הגדוד העברי 6, רמלה	ב"ח	50		50
בית גבריאל (רעננה)	בורוכוב 39, רעננה	ב"א	38	38	
נועם	עקיבא 46, רעננה	ב"ח	66		66
תפארת אבות	ויצמן 83, יהוד	ב"ח	114		114
סנטוריום הוד השרון	הפרדס 6, הוד השרון	ב"ח	74		74
הדר רמתיים	רח' הבנים 80, הוד השרון	ב"ח	100		100
בית יוסף	דרך השרון 118, הוד השרון	ב"ח	45		45
גן שלוח	שכ' הפועלים א', הוד השרון	ב"ח	25		25
נאות מגדיאל	שד' נצח ישראל 19, הוד השרון	ב"ח	93		93
חדות הורים	אזור התעשייה, נוה נאמן, הדה"ש	ב"ח	139		69

שם	כתובת	סוג מוסד	סה"כ מיטות	עצמאיים תשושים	סיעון-נפש	תשושי נפש
מחוז תל אביב			4,689	2,480	1,094	93
ממשלתי/עירוני			54			54
תל השומר - שיבא	רמת גן	ב"ח	24			24
איכילוב	ויצמן 6, תל אביב	ב"ח	30			30
אשל			237	94		143
מרכז צהלון	שד' ירושלים 100, יפו, ת"א	ב"א	110	30		80
גיל - עד	ביתן 23, ביי"ח תל השומר, ר"ג	ב"א	127	64		63
ציבורי			2,640	1,841	389	410
אפעל (משען)	רמת אפעל	ב"א	422	235	187	
רמת אביב (משען)	ברודצקי 68, תל אביב	ב"א	380	344	36	
בי"א גבעתיים (משען)	מצולות ים 7-11, גבעתיים	ב"א	380	360	20	
בי"א חולון (משען)	מודיעין 12 + ביאליק 33, חולון	ב"א	442	270	60	112
בית הורים-אניטה מילר (אעמ"א)	רזיאל 28, רמת חן, רמת גן	ב"א	102	85		17
בית הורים רמת חן (אעמ"א)	אלוף דוד 185, רמת חן, רמת גן	ב"א	130	88		42
בית גילה (שנ"ס)	מרגולין 4, יד אליהו, תל אביב	ב"א	76	76		
ליכטנשטדטר	שד' החי"ל 4, תל אביב	ב"ח	124			124
חברת מושב זקנים (אלנבי)	אלנבי 89, תל אביב	ב"א	102		66	36
בית הורים ויצ"ו	שד' דוד המלך 40, תל אביב	ב"א	145	122		23
בית שלום-ויזניץ	דמשק אליעזר 12, בני ברק	ב"א	137	101		36
בית מנוחה לזקנים	הרב קוק 31, בני ברק	ב"א	60	40	20	
הרצליה	הרב קוק 91, הרצליה	ב"א	45	45		
עולי הולנד	רח' דוד רזיאל, הרצליה	ב"א	95	75		20
פרטי			1,758	639	611	93
מועדון נווה אביב	רח' האביב, כפר שמריהו	ב"א	159	141		18
נאות אבי א' (אור יהודה)	סקיה א' י"ח מס' 13, אור יהודה	ב"א	46	46		
בית סוסנסקי	אמיל זולא 2, קרית אונו	ב"א	77	30		47
גיל הזהב	סוקולוב 32, רמת השרון	ב"א	20	20		
אורלי	דלה-רינה 24, שכ' דן, תל אביב	ב"א	21	21		
נאות הבימה	ברדיצ'בסקי 14, תל אביב	ב"א	32	32		
נאות אבי (יפו)	רח' 3057 מס' 5, יפו, תל אביב	ב"א	44	21	23	
שלוות ים	יפת 219, יפו, תל אביב	ב"ח	75			75
הדר לזקן	מזא"ה 10, תל אביב	ב"ח	25			25
תפארת המשפחה	הגפן 17, בני ברק	ב"א	70	52	18	
חיים טובים	עמרם גאון 6, בני ברק	ב"ח	78			39
נווה ים - באבוב	האדמור מבאבוב 2, בת ים	ב"א	50	50		
מעונות חוף הסלע	דרך בן גוריון 61א', בת ים	ב"א	90	10	80	
גאולה (א)	דרך בן גוריון 51, בת ים	ב"א	65	35	30	
כפיר	דרך בן גוריון 28, בת ים	ב"א	50	25	25	
גאולה (ב)	רמב"ם 29, גבעתיים	ב"א	48			48
דבורה	חזקיהו המלך 16, הרצליה פיתוח	ב"א	44	20	24	
נאות פאר	הנשיא 72, הרצליה פיתוח	ב"א	20	20		

שם	כתובת	סוג מוסד	סה"כ מיטות	עצמאיים	תשושים	סיעו-דיים	תשושי נפש
מחוז תל אביב - פרטי - המשך							
רמת גן בע"מ	שד' הילד 10, רמת גן	ב"א	140	140			
בית יצחק	ביאליק 97, רמת גן	ב"א	20		20		
מעון רעים	הרצל 1, רמת גן	ב"א	18	10	8		
ירחמיאל (ר"ג)	ראש פינה 32, רמת גן	ב"א	52	38	14		
לב רמת גן	שתיל 2, רמת גן	ב"א	46	40	6		
מעונות רם	חרות 32, רמת גן	ב"א	35		35		
בית הורים שושנה (אל-עד)	הגלגל 51, רמת גן	ב"א	40		40		
ביחד	גולומב 10, רמת גן	ב"א	90		90		
מעונות מרגוע	שרת 14, רמת גן	ב"א	114	10	14	90	
נוף חן	שרת 38, רמת גן	ב"א	145	15	22	54	54
הראשונים	הראשונים 18, רמת גן	ב"ח	44		44		
מחוז הדרום			665	109	232	243	81
ממשלת/עירוני							
מרכז לבריאות הנפש	באר שבע	ב"ח	60		30	30	30
אשל							
המרכז הסיעודי לקשיש	הרב ניסים 7, אשדוד	ב"א	113	21	42	47	51
דימונה	בבא סאלי 2, דימונה	ב"א	28		28		24
היילפרן	רח' ניצנים, שכ' שמשון ד, אשקלון	ב"א	166	13	74	52	27
בי"א באר שבע	רח' דוד המלך 4, באר שבע	ב"א	144	8	62	74	
פרטי							
מתן	ערד	מ"ן	10	6	4		
ירחמיאל (ב"ש)	הפלמ"ח 71, באר שבע	ב"א	60	60			
זוהר אבות	שד' שז"ר 3, באר שבע	ב"א	84	22	22	40	

נספח ב: מספר הקשישים השוהים במוסדות לטיפול ממושך בהפניית משרדי הממשלה
(רווחה ובריאות), לפי מוסד ומחלקה, מאי 1989

שם המוסד	סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
סה"כ ארצי	8,323	590	2,328	5,405
מחוז ירושלים	960	86	219	655
<u>ממשלתי/עירוני</u>	<u>105</u>	<u>1</u>	<u>58</u>	<u>46</u>
מרכז גריאטרי תלפיות	67		21	46
עירוני ע"ש אשבל	38	1	37	
<u>אשל</u>	<u>136</u>	<u>22</u>	<u>49</u>	<u>65</u>
בית באייר-סנהדריה	136	22	49	65
<u>ציבורי</u>	<u>454</u>	<u>63</u>	<u>75</u>	<u>316</u>
בי"א גונן (משען)	7	3	4	
בית הורים בקעה (אעמ"א)	1	1		
מושב זקנים לעדת הבוכרים	24		24	
מושב זקנים המאוחד	238	59	47	132
מעון הרופא מוצא	9			9
ביקור חולים-תל חי	90			90
עזרת נשים	49			49
שערי צדק	29			29
סנט לואיס-הצרפתי	7			7
<u>פרטי</u>	<u>265</u>		<u>37</u>	<u>228</u>
בית האלה	59			59
נווה שמחה	85			85
הספרדי ע"ש רוכלין	50		28	22
שומרי החומות - בתי מחסה	26		9	17
חמדת הרים	45			45
מחוז הצפון	790	61	337	392
<u>ממשלתי/עירוני</u>	<u>33</u>			<u>33</u>
פוריה	21			21
רבקה זיו (ממשלתי צפת)	12			12
<u>אשל</u>	<u>535</u>	<u>31</u>	<u>191</u>	<u>313</u>
מרכז איזורי לקשיש	153	8	50	95
משל"ב	230	12	104	114
סוכת שלום	152	11	37	104

שם המוסד	סה"כ	עצמאיים	תשומים	סיעודיים ותשומי נפש
מחוז הצפון - המשך				
<u>ציבורי</u>	<u>81</u>	<u>8</u>	<u>27</u>	<u>46</u>
סנט פרנסיס	27		27	
לוקנר	8	8		
סנט וינסנט	22			22
המשפחה הקדושה	24			24
<u>פרטי</u>	<u>141</u>	<u>22</u>	<u>119</u>	
נוף כנרת	13		13	
רונית (לילך בע"מ)	22	22		
אבי	8		8	
מרכז הורים נהריה	98		98	
מחוז חיפה				
<u>ממשלתי/עירוני</u>	<u>748</u>	<u>176</u>	<u>238</u>	<u>334</u>
מרכז גריאטרי פרדס חנה	720	176	238	306
פלימן	28			28
<u>אשל</u>	<u>367</u>	<u>56</u>	<u>128</u>	<u>183</u>
בית אברהם - הספרדי	194	23	74	97
עד מאה ועשרים	173	33	54	86
<u>ציבורי</u>	<u>69</u>	<u>17</u>	<u>28</u>	<u>24</u>
בי"א כרמל (משען)	6	5	1	
בית הורים (אעמ"א)	1	1		
מעונות הורים סיני	30	11	19	
בית דינה	32		8	24
<u>פרטי</u>	<u>642</u>	<u>12</u>	<u>106</u>	<u>524</u>
בית אחוה	5	5		
פנסיון אברשה - מעון הורים	5	5		
בית הורים רחל	2	2		
רמת טבעון	23		23	
מצפה הדר	39		39	
וינדזור	39		39	
נווה אילנות (מלון בן יהודה)	14		5	9
נווה כרמל (אירופה)	33			33
שושנת הכרמל	92			92
נווה שאנן	77			77
גרף (בתר)	37			37
בית נח	44			44
קרית בנימין	162			162
קרית ים	70			70

שם המוסד	סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז המרכז	3,067	129	707	2,231
ממשלתי/עירוני	1,268	100	517	651
שמואל הרופא	217			217
אסף הרופא	23			23
מרכז גריאטרי נתניה	527	31	225	271
מרכז גריאטרי ראשל"צ	246	19	87	140
גבעת השלושה	255	50	205	
אשל	86			86
בית סובל	86			86
ציבורי	310	25	78	207
משען-סיעודי	71			71
נווה עמית (רחובות)	11			11
קרית צאנז	5	5		
תפארת בנים - בית יערי	38			38
בית אברהם-מ.ר. צאנז (לניאדו)	41			41
ליאון רקנאטי	23	15	8	
בית מושב זקנים מונטיפיורי	24		24	
בי"א ע"ש ז. אסיאוב (הבולגרי)	30		13	17
צימרמן (בית זקנים לרבנים)	38	5	33	
בית רבקה (קופ"ח)	29			29
פרטי	1,403	4	112	1,287
נווה הגבעה (יד אסא)	33			33
קרית שלמה	34			34
נווה אורנים	117	4	87	26
גנים	193			193
שגב	102		1	101
בית פנחס	23			23
בית גיל הזהב	16		16	
ארבל	125			125
גן דוד	19			19
סיני	68			68
בית רחל	98			98
נועם	59			59
תפארת אבות	120			120
סנטוריום הוד השרון	61			61
הדר רמתיים	111		8	103
בית יוסף	42			42
נאות מגדיאל	93			93
חדוות הורים	89			89

שם המוסד	סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז תל אביב	1,174	30	364	780
<u>ממשלתי/עירוני</u>	<u>112</u>			<u>112</u>
תל השומר - שיבא	89			89
איכילוב	23			23
<u>אשל</u>	<u>260</u>		<u>102</u>	<u>158</u>
מרכז צהלון	122		30	92
גיל - עד	138		72	66
<u>ציבורי</u>	<u>246</u>	<u>25</u>	<u>76</u>	<u>145</u>
אפעל (משען)	4	2	2	
רמת אביב (משען)	2	2		
בי"א גבעתיים (משען)	3		3	
בי"א חולון (משען)	10	7	3	
ליכטנשטדטר	96			96
משהד-בית אמהות	1	1		
חברת מושב זקנים (אלנבי)	103		62	41
בית שלום-זיז'ניץ	12	4		8
בית מנוחה לזקנים	9	3	6	
הרצליה	6	6		
<u>פרטי</u>	<u>556</u>	<u>5</u>	<u>186</u>	<u>365</u>
מועדון נווה אביב	14			14
נאות אבי א' (אור יהודה)	49		49	
בית סוסנסקי	61		3	58
נאות אבי (יפו)	41		19	22
שלוות ים	81			81
חיים טובים	38			38
מעונות חוף הסלע	49		49	
כפיר	31		31	
רמת גן בע"מ	1	1		
ירחמיאל (ר"ג)	4	4		
ביחד	35		35	
מעונות מרגוע	93			93
נוף חן	25			25
הראשונים	34			34
מחוז הדרום	506	23	201	282
<u>ממשלתי/עירוני</u>	<u>55</u>			<u>55</u>
מרכז לבריאות הנפש	55			55
<u>אשל</u>	<u>450</u>	<u>23</u>	<u>200</u>	<u>227</u>
המרכז הסיעודי לקשיש	112		37	75
דימונה	27		27	
היילפרן	170	16	75	79
בי"א באר שבע	141	7	61	73
<u>פרטי</u>	<u>1</u>		<u>1</u>	
מתן	1		1	

נספח ג: התעריפים הממשלתיים לאחזקת קשישים במוסדות לטיפול ממושך לפי מוסד ומחלקה, מאי 1989 (\$)

שם	סוג מוסד	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז ירושלים				
<u>ממשלתי/עירוני</u>				
מרכז גריאטרי תלפיות	ב"א	651	1,009	1,792
עירוני ע"ש אשבל	ב"א	483	483	
<u>אשל</u>				
בית באייר-סנהדריה	ב"א	551	825	1,460
<u>ציבורי</u>				
בי"א גונן (משען)	ב"א	359	536	
בית הורים בקעה (אעמ"א)	ב"א	347		
מושב זקנים לעדת הבוכרים	ב"א	435	684	
מושב זקנים המאוחד	ב"א	538	805	1,334
מעון הרופא מוצא	ב"א			1,365
ביקור חולים-תל חי	ב"ח			1,571
עזרת נשים	ב"ח			1,422
שערי צדק	ב"ח			2,290
סנט לואיס-הצרפתי	ב"ח			1,748
<u>פרטי</u>				
בית האלה	ב"ח			1,197
נווה שמחה	ב"א			1,692
הספרדי ע"ש רוכלין	ב"א	750		1,378
שומרי החומות - בתי מחסה	ב"א	829		1,198
חמדת הרים	ב"ח			1,174
מחוז הצפון				
<u>ממשלתי/עירוני</u>				
פוריה	ב"ח			5,724
רבקה זיו (ממשלתי צפת)	ב"ח			5,724
<u>אשל</u>				
מרכז איזורי לקשיש	ב"א	550	824	1,427
משל"ב	ב"א	513	770	1,350
סוכת שלום	ב"א	547	817	1,442
<u>ציבורי</u>				
סנט פרנסיס	ב"א	636	462	
לוקנר	ב"א			
סנט וינסנט	ב"ח			1,180
המשפחה הקדושה	ב"ח			1,180
<u>פרטי</u>				
נוף כנרת	ב"א	307	684	
רונית (לילך בע"מ)	ב"א	761		
אבי	ב"א		742	
מרכז הורים נהריה	ב"א		763	

שם	סוג מוסד	עצמאיים	תושבים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז חיפה				
<u>ממשלתי/עירוני</u>				
מרכז גריאטרי פרדס חנה פלימן	ב"א	651	1,009	1,792 2,953
<u>אשל</u>				
בית אברהם - הספרדי	ב"א	530	797	1,383
עד מאה ועשרים	ב"א	484	729	1,269
<u>ציבורי</u>				
בי"א כרמל (משען)	ב"א	359	536	
בית הורים (אעמ"א)	ב"א	347		
מעונות הורים סיני	ב"א	429	643	
בית דינה	ב"א		805	1,322
<u>פרטי</u>				
בית אחוה	ב"א	252		
פנסיון אברשה - מעון הורים	ב"א	794		
בית הורים רחל	ב"א	794		
רמת טבעון	ב"א		881	
מצפה הדר	ב"א		761	
וינדזור	ב"א		750	
נווה אילנות (מלון בן יהודה)	ב"א	417	624	1,167
נווה כרמל (אירופה)	ב"ח			1,202
שושנת הכרמל	ב"ח			1,200
נווה שאנן	ב"ח			1,177
גרף (בתר)	ב"ח			1,225
בית נח	ב"ח			1,182
קרית בנימין	ב"ח			1,210
קרית ים	ב"ח			1,167
מחוז המרכז				
<u>ממשלתי/עירוני</u>				
שמואל הרופא	ב"ח			1,792
אסף הרופא	ב"ח			5,724
מרכז גריאטרי נתניה	ב"א	651	1,009	1,792
מרכז גריאטרי ראשל"צ	ב"א	651	1,009	1,792
גבעת השלושה	ב"א	384	576	

שם	סוג מוסד	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז המרכז - המשך				
אשל				
בית סובל	ב"ח			1,480
ציבורי				
משען-סיעודי	ב"ח			1,083
נווה עמית (רחובות)	ב"א			1,365
קרית צאנז	ב"א	386		
תפארת בנים - בית יערי	ב"א			1,553
בית אברהם - מ.ר. צאנז (לניאדו)	ב"ח			1,422
ליאון רקנאטי	ב"א	424	636	
בית מושב זקנים מונטיפיורי	ב"א		742	
בי"א ע"ש ז. אסיאוב (הבולגרי)	ב"א		624	1,317
צימרמן (בית זקנים לרבנים)	ב"א	378	571	
בית רבקה (קופ"ח)	ב"ח			1,150
פרטי				
נווה הגבעה (יד אסא)	ב"ח			1,147
קרית שלמה	ב"ח			1,165
נווה אורנים	ב"א	472	709	1,156
גנים	ב"ח			1,167
שגב	ב"ח		995	1,167
בית פנחס	ב"ח			1,175
בית גיל הזהב	ב"א		838	
ארבל	ב"ח			1,234
גן דוד	ב"א			1,167
סיני	ב"ח			1,170
בית רחל	ב"ח			1,206
נועם	ב"ח			1,187
תפארת אבות	ב"ח			1,206
סנטוריום הוד השרון	ב"ח			1,189
הדר רמתיים	ב"ח		1,019	1,195
בית יוסף	ב"ח			1,172
נאות מגדיאל	ב"ח			1,179
חדוות הורים	ב"ח			1,206
מחוז תל אביב				
ממשלתי/עירוני				
תל השומר - שיבא	ב"ח			5,724
איכילוב	ב"ח			5,724
אשל				
מרכז צהלון	ב"א		793	1,407
גיל - עד	ב"א		923	1,561

שם	סוג מוסד	עצמאיים	תשושים	סיעודיים ותשושי נפש
מחוז תל אביב - המשך				
ציבורי				
אפעל (משען)	ב"א	359	536	
רמת אביב (משען)	ב"א	359		
בי"א גבעתיים (משען)	ב"א		536	
בי"א חולון (משען)	ב"א	359	536	
ליכטנשטדטר	ב"ח			2,157
משהד-בית אמהות	ב"א	331		
חברת מושב זקנים (אלנבי)	ב"א		726	1,161
בית שלום-זיז'ניץ	ב"א	264		1,327
בית מנוחה לזקנים	ב"א	452	452	
הרצליה	ב"א	458		
פרטי				
מועדון נווה אביב	ב"א			1,161
נאות אבי א' (אור יהודה)	ב"א		957	
בית סוסנסקי	ב"א		1,032	1,211
נאות אבי (יפו)	ב"א		957	1,154
שלוות ים	ב"ח			1,178
חיים טובים	ב"ח			1,022
מעונות חוף הסלע	ב"א	530	794	
כפיר	ב"א		957	
רמת גן בע"מ	ב"א	363		
ירחמיאל (ר"ג)	ב"א	330		
ביחד	ב"א		957	
מעונות מרגוע	ב"א			1,196
נוף חן	ב"א			1,187
הראשונים	ב"ח			1,161
מחוז הדרום				
ממשלתי/עירוני				
מרכז לבריאות הנפש	ב"ח			1,775
אשל				
המרכז הסיעודי לקשיש	ב"א		923	1,548
דימונה	ב"א		893	
היילפרן	ב"א	538	805	1,394
בי"א באר שבע	ב"א	529	794	1,367
פרטי				
מתן	מ"ן		794	

נספח ד: רשימת הפרויקטים בהם תתבצע התוספת המתוכננת של המיטות עד 1993 (נתוני מאי 1989)

א. תכנון רגיל

שנת יעד	תשומי נפש	סיעודיים	תשומים	עצמאיים	סה"כ	ישוב	שם	סוג	סוג בעלות
	<u>127</u>	<u>279</u>	<u>586</u>	<u>-7</u>	<u>985</u>				סה"כ ארצי
	<u>40</u>	<u>20</u>	<u>88</u>	<u>=</u>	<u>148</u>				מחוז ירושלים
1990			20		20	ירושלים	עירוני ע"ש אשבל	* א"	עירוני
1989		20	40		60	ירושלים	מושב זקנים לעדת הבוכרים	* א"	ציבורי
1990	40				40	ירושלים	טלביה (קופ"ח)	++ ב"ח	ציבורי
1989			28		28	ירושלים	בית במיה	+ א"	פרטי
	<u>=</u>	<u>35</u>	<u>35</u>	<u>=</u>	<u>70</u>				מחוז הצפון
1991		35	35		70	דבוריה	מוסד לסקטור הערבי	+ א"	אשל
	<u>26</u>	<u>52</u>	<u>121</u>	<u>-74</u>	<u>125</u>				מחוז חיפה
1990	26	26	48	-74	26	נווה אבות	מרכז גריאטרי פרדס חנה	** א"	ממשלתי
1989		6	7		13	חיפה	בית אברהם - הספרדי	* א"	אשל
1989			66		66	חיפה	בי"א כרמל (משען)	* א"	ציבורי
1989		20			20	חיפה	בני ברית	* א"	ציבורי
	<u>31</u>	<u>=</u>	<u>104</u>	<u>-105</u>	<u>30</u>				מחוז המרכז
1992	31		74	-105	0	נתניה	מרכז גריאטרי נתניה	** א"	ממשלתי
1991			30		30	ראשל"צ	מרכז גריאטרי ראשל"צ	* א"	ממשלתי
	<u>30</u>	<u>172</u>	<u>238</u>	<u>172</u>	<u>612</u>				מחוז תל אביב
1990	30		36		66	רמת גן	גיל - עד	* א"	אשל
1993		172	172	172	516	ת"א - יפו	מעוז אביב (משען)	+ א"	ציבורי
1989			30		30	בני ברק	חיים טובים	* ב"ח	פרטי
	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>	<u>=</u>				מחוז הדרום

סוג התוספת: מוסד קיים: (*) הרחבה, (**) הסבת מיטות
מוסד חדש: (+) מבנה חדש, (++) הסבת מבנה קיים

נספח ד - המשך
ב. הקפאה/תכנון רעיוני

סוג בעלות	סוג	שם	ישוב	סה"כ	עצמאיים	תשושים	סיעודיים	תשושי נפש
סה"כ ארצי				894	160	386	285	63
<u>מחוז ירושלים</u>				<u>220</u>		<u>125</u>	<u>95</u>	
עירוני	ב"א	קטמון - עיריה + קרן ירושלים	ירושלים	100		65	35	
ציבורי	ב"א	שערי צדק הישן	ירושלים	120		60	60	
<u>מחוז הצפון</u>				=	=	=	=	=
<u>מחוז חיפה</u>				<u>175</u>	<u>70</u>	<u>70</u>	<u>35</u>	
ציבורי	ב"א	אגד	חיפה	35			35	
פרטי	ב"א	פסגות חיפה	חיפה	140	70	70		
<u>מחוז המרכז</u>				<u>40</u>		<u>40</u>		
ציבורי	ב"א	בי"א ע"ש ז. אסיאוב (הבולגרי)	ראשל"צ	40		40		
<u>מחוז תל אביב</u>				<u>261</u>	=	<u>127</u>	<u>101</u>	<u>33</u>
אשל	ב"א	גיל - עד	רמת גן	36			36	
אשל	ב"א	דרך משה דיין (דרך הנצחון)	ת"א - יפו	225		127	65	33
<u>מחוז הדרום</u>				<u>198</u>	<u>90</u>	<u>24</u>	<u>54</u>	<u>30</u>
ממשלתי	ב"ח	מרכז לבריאות הנפש	באר שבע	60			30	30
אשל	ב"א	היילפרן	אשקלון	48		24	24	
פרטי	ב"א	איתני הטבע	אשקלון	90	90			

יחידות דיור	כתובת	מחוז ושם התכנית
6,314		סה"כ ארצי
761		מחוז ירושלים
41	הנשיא 14, ירושלים	יד ל.א. מאיר - ורה סלומונס
36	בוסתנאי 33, ירושלים	א.ע.מ.א - בית מגורים (א)
48	רחל אמנו 44, ירושלים	א.ע.מ.א - בית מגורים (ב)
15	ימין אבות 16, ירושלים	א.ע.מ.א - בית מגורים (ג)
51	יהלום 221, גילה, ירושלים	גילה - דג"מ - עמידר+אגודה
74	דרך חברון 56, ירושלים	בתי בארט - ש.ג.ס.
25	בן גמלא 7, ירושלים	משען גונן
153	הנרייטה סאלד 2, קרית מנחם, ים	נופים (AACI)
45	השומר 4, ירושלים	בית שוויץ - ש"ש+אגודה
93	שד' בן-צבי 35, ירושלים	מגדל זהב-טס זהב (מגדלי מגידו)
20	דרך בית לחם 65, ירושלים	בתי גיל-עד (א)
20	בית הערבה 9, תלפיות, ירושלים	בתי גיל-עד (ב)
140	שחראי 25, בית וגן, ירושלים	נופי ירושלים - נופים
344		מחוז הצפון
18	מגדל העמק	בית סמוכה
66	ארבל 200/86, נצרת עילית	נצרת עילית - עמידר+אגודה
24	רח' שפרינצק, קרית שמונה	קרית שמונה - עיריה+אגודה
84	אח"י אילת 2, עכו	עכו (דיור +55) - פרזות+אגודה
24	גלעד 3, נהריה	קרית עשור - עמיגור
128	העלייה 58, נהריה	תפוז - עמיגור
970		מחוז חיפה
100	רח' בן-צבי, טירת כרמל	טירת כרמל - עמידר+אגודה
57	התשבי 84, חיפה	א.ע.מ.א. - רעות (חיפה)
48	דוד המלך 12-16, חיפה	מחנה דוד - עמיגור
20	מגידו 3, חיפה	סנט צ'ארלס
96	צייטלין 26, ק. חיים, חיפה	קרית חיים - שקמונה+אגודה
170	אידר 12, חיפה	משען כרמל
100	רח' קיבוץ גלויות, ק. בנימין, ק"א	קרית אתא (א) - עמיגור+אגודה
40	שכ' יבניאלי, קרית אתא	קרית אתא (ב) - עמיגור+אגודה
120	אברהם ציגל 22, קרית מוצקין	גלית - עמיגור
38	וייצמן 11-17, קרית ביאליק	א.ע.מ.א. - רעות (ק"ב)
56	ברנר 1-3, קרית ביאליק	צור שלום - עמיגור+אגודה
125	יוספטל 24-26, קרית ים	פזית - עמיגור
418		מחוז המרכז
32	כפר יונה	כפר יונה - עמידר
32	הרצל 6/10, קרית עקרון	קרית עקרון - עמידר
30	הדקל 8, יבנה	הוסטל יבנה - עמידר+מ.מ.
56	רח' הנתיבות, כפר סבא	מרכז ורה סלומונס

יחידות דיור	כתובת	מחוז ושם התכנית
		מחוז המרכז - המשך
48	שיכון רופין, כפר סבא	כפר סבא - עירוני
48	גבעת הזיתים 238, לוד	הוסטל לוד - עמידר+אגודה
48	חטיבת יפתח 7/1, לוד	לוד (דיור +55) - פרזות+אגודה
38	הרב קוק 58-60, נתניה	ברטה ברון - עמיגור
54	בן גוריון 12/1, רמלה	רמלה (דיור +55) - פרזות+אגודה
32	אפרסק 11, יהוד	הוסטל יהוד - עמידר+מ.מ.
3,092		מחוז תל-אביב
641	אפעל	אפעל - משען
79	ירושלים 37, קרית אונו	בית מגורים - עמיגור (ק"א)
84	יהודה הנשיא 52, רמת השרון	מעונות מכבי - קופ"ח מכבי
63	צבי גרץ 13, תל אביב	בית שלום - ש.ג.ס.
110	שד' החי"ל 2, יד אליהו, תל אביב	בית אחוה - ש.ג.ס.
180	מרגולין 5, יד אליהו, תל אביב	בית ברכה - ש.ג.ס.
74	ארבר 25, נווה עופר, יפו	נווה עופר - חלמיש+אגודה
64	מקראי קודש 15, נווה כפיר, ת"א	כפיר - חלמיש+אגודה
345	פיכמן 4-12, רמת אביב, תל אביב	רמת אביב - משען
99	דרך השלום 98-100, תל אביב	דרך השלום - עמיגור
125	יפת 142, גבעת עליה, יפו	בית גליאנסקי - עמידר+אגודה
316	לה גארדיה 76, יד אליהו, ת"א	בית גיל הזהב
29	שבטי ישראל 34, יפו	שבטי ישראל - חלמיש+אגודה
55	בועז 36, שכ' התקוה, תל אביב	שכ' התקוה - עמיגור+עת"א+ש"ש
40	חיננית 5א', גבעת התמרים, יפו	נווה תמר - עמיגור+עת"א+ש"ש
40	רח' אפלטון 5-7, יפו	אפלטון - חלמיש+עת"א
40	רח' קארו 10-12, יפו	קארו - חלמיש+עת"א
96	רח' קרן היסוד, בת ים	בת ים - עמידר+אגודה
176	רח' הים 2, בת ים	מגדלי הים התיכון - משכנות כלל
110	מצולות ים 7-11, גבעתיים	גבעתיים - משען
72	מדינת היהודים 3, הרצליה פיתוח	בית שירנה - עמיגור
254	יבנה 3, חולון	הרצפלד - משען
729		מחוז הדרום
51	קדש 385, אופקים	אופקים - עמיגור+אגודה
48	הרב ניסים 11/3, אשדוד	אשדוד - אפרידר+אגודה
74	דרך האגם 5, עומר	גני עומר
85	שד' גת, קרית גת	קרית גת (א) - עיריה+אגודה
60	הבשן 771, שכ' גליקסון, קרית גת	קרית גת (ב) - עיריה+אגודה
36	שפירא 1014, אשקלון	אשקלון - עמיגור+אגודה
30	שכ' הדרום, אשקלון	לימור - עמיגור
126	הטייסים 64, אפרידר, אשקלון	זהבית - הסוכנות
120	מבצע יואב 45, באר שבע	אורית - עמיגור
99	דוד המלך 22, באר שבע	באר שבע (דיור +55) - פרזות+אגודה

הערה: המונח "אגודה" פירושו: אגודה מקומית לזקן מיסודה של אשל.
ש"ש = שיקום שכונות

יחידות דזור	בעלות	מחוז	יישוב ושם הפרוייקט
711			א. פרוייקטים בבנייה
71	פרטי	ירושלים	י - ס: הגבעה הצרפתית
6	משה"ש	הצפון	קרית שמונה
6	משה"ש	הצפון	מעלות
8	משה"ש	המרכז	מושב ברקת
188	פרטי	המרכז	ראשל"צ: חמדת נוף ים
144	פרטי	המרכז	רחובות: לב אבות
100	פרטי	המרכז	כפר סבא: "בית בכפר"
150	פרטי	המרכז	כפר סבא: משכנות כלל
16	מ.מ+אגודה	תל אביב	קרית אונו
22	פרטי	הדרום	עומר: גני עומר
854			ב. פרוייקטים בתכנון
120	פרטי	ירושלים	י - ס: גילה-רח' ליש
150	פרטי	ירושלים	י - ס: קרית יובל-דרך מנחת
80	פרטי	ירושלים	י - ס: קרית יובל-מרכז
32	פרטי	ירושלים	י - ס: דרך בית לחם
18	פרטי	ירושלים	י - ס: דרך חברון
12	משה"ש	הצפון	קרית שמונה
24	משה"ש	הצפון	מעלות
100	פרטי	המרכז	נתניה: "אקירוב"
78	פרטי	המרכז	נתניה: קרית נורדאו
100	פרטי	המרכז	לוד: רח' אלי כהן
45	וולונטרי	המרכז	רחובות: רח' בורוכוב
30	וולונטרי	המרכז	מ.א. גדרות
17	וולונטרי	תל אביב	ת"א-יפו: ש.ג.ס. רח' גרץ
48	פרטי	הדרום	אשדוד

* נתונים לא סופיים.

REPORT RESEARCH REPORT RESEARCH REPORT RESEARCH

JDC Israel – Brookdale Cooperative Program Series

**LONG-TERM CARE INSTITUTIONS AND SHELTERED HOUSING:
THE SITUATION IN 1989 AND CHANGES OVER TIME**

Shmuel Be'er

Haim Factor

National Information Center for Services for the Elderly

JDC — BROOKDALE INSTITUTE OF
GERONTOLOGY
AND ADULT HUMAN DEVELOPMENT
JDC HILL, P.O.B. 13087
JERUSALEM 91130
ISRAEL

JDC ISRAEL
JDC HILL
P.O.B. 3489
JERUSALEM
ISRAEL 91034

THE INSTITUTE

is a national center devoted to research, experimentation and education in gerontology and adult human development. It was founded and is funded by the American Jewish Joint Distribution Committee (AJJDC) with the assistance of the Brookdale Foundation and the support of the Government of the State of Israel. Its research is policy- and program-oriented, multidisciplinary and primarily, of an applied nature.

The Institute tries to identify socially relevant problems and to recommend alternative solutions to problems of the health and social services. It attempts to bring together academic and governmental experts and other public officials and citizens in order to link research findings with their implementation.

THE AMERICAN JEWISH JOINT DISTRIBUTION COMMITTEE

was founded in 1914. Since that time it has aided millions of Jews in 75 countries. Active today in 33 nations across the geopolitical spectrum, the Joint is guided by a single principle: "That Jews in need should be helped, and should be helped to live as Jews". The health and wellbeing of the elderly is a major focus of the Joint's worldwide programs.

The mission of JDC-ISRAEL is to plan, develop and monitor the implementation of innovative health, education, and social welfare projects in Israel. JDC-ISRAEL undertakes strategic interventions to improve the quality of life for communities and individuals, with particular emphasis on maximizing opportunities for the young, the aged, and the disadvantaged.

JDC's activities are supported in the main by funds from American Jewish Federations and welfare funds through the United Jewish Appeal.

**LONG-TERM CARE INSTITUTIONS AND SHELTERED HOUSING:
THE SITUATION IN 1989 AND CHANGES OVER TIME**

Shmuel Be'er

Haim Factor

**This report is part of the National Information Center for Services
for the Elderly, a JDC Israel – Brookdale Cooperative Program**

Jerusalem

September 1990

copy - oriented

National Information Center for Services for the Elderly

The National Information Center was established at the initiative of JDC-Israel and the JDC-Brookdale Institute to supply ongoing and up-to-date information on community and institutional long-term care services.

The Center provides information on a number of aspects of the service system, including the range of available services and the differences in service supply by region, changes in the provision of services over time, future development plans, and projections of future needs and of differences in needs across regions.

The Center is unique in that it gathers information from a variety of agencies and presents it on a unified and agreed basis. As a result, the Center is a decisionmaking and policymaking resource for the various national, regional, and local agencies.

The Center thus provides an integrated past, present, and future perspective. It publishes periodic reports on developments in the various areas, and supplies the information required for ongoing decisionmaking needs to a variety of organizations.

Abstract

Long-term care institutional services constitute an important part of the general system of services intended to support and help the elderly and to ensure a better quality of life. The aim of this report is to present the extent of institutional long-term care services and sheltered housing programs and their development over time. We highlight some of the main findings.

(I) Long-term Care Institutions

Capacity: In 1989 there were 187 long-term care institutions for the elderly, operating 18,000 beds. Of these, 6,660 were for the semi-independent (independent in ADL and usually limited in homemaking capacity); 4,020 for the frail (partially limited in ADL and suffering from mobility difficulties); 6,460 for the nursing (who need help with most ADL activities, are not mobile, and are usually incontinent) and 860 for the mentally infirm (cognitively impaired mobile elderly, and/or with severe behavioral problems, and usually partially limited in ADL).

Rate of Beds: The rate of beds is 48 beds per 1,000 Jewish elderly in the population (376 thousand elderly), of them, 18 for semi-independent and 30 for disabled elderly (frail, nursing, and mentally infirm).

Regional Distribution: The distribution of beds is not uniform across the country. In some districts the rate of beds is higher than the national average: Jerusalem (77 beds per 1,000 elderly), Haifa (53), and Central District (74). In some the rate is lower: Northern District (41), Tel Aviv District (32), and Southern District (21). The distribution of beds for disabled elderly (frail, nursing, and mentally infirm), is similar to the general distribution of beds: In the Jerusalem and Central Districts the rate is higher than the national average (43 and 56 respectively), whereas in the Tel Aviv and Southern districts the rate of these beds is lower than the national average (15 and 18 respectively). In the Northern District and in the Haifa District the rate is similar to the national average.

Ownership: About 38% of the total beds belong to the private sector, and another 38% to the voluntary sector. The rest of the beds are divided between the public sector (14%) and ESHEL (10%). The voluntary sector "specializes" in beds for the semi-independent (60% of the beds), and ESHEL has similar "specialization" in beds for nursing and mentally infirm.

Public Referral: Forty-six percent of the institutional residents (8,320 elderly) were referred to institutions by the Health or Welfare Agencies, with partial or full public participation in institutional fees. Two thirds of them need nursing facilities and a quarter were defined as frail.

Annual Cost: The annual cost of the maintenance of the referred residents is estimated to be \$127 million, of this \$100 million for the nursing and mentally infirm.

Unmet Needs: One of the indicators of unmet needs is the number of elderly waiting for placement after assessment and the approval of the regional health bureau and the social service bureau. In May 1989, 1,600 elderly were waiting for placement. These represent 9% of the stock of beds. About 60% of the elderly waiting for placement required facilities for nursing care or care for the mentally infirm, which represented 13% of beds of this type.

Developments in Recent Years: In the period 1983–1989 the institutional system grew by 4,100 beds – a rate of 30%. All the growth took place in beds for disabled elderly, and especially in beds for frail elderly. Beds for the disabled elderly increased by 13% beyond the increase made necessary by the demographic changes during this period. More than half (54%) of the new beds were added in the private sector, 28% in the voluntary sector, and 18% in the public sector (including ESHEL).

Planned Beds: Approximately 1,000 additional beds are planned by 1993 – an increase of 5%. Of these, 600 are for frail and about 400 for nursing and mentally infirm elderly. Seventy percent of the beds under construction are planned by the voluntary sector. Changes in the size and composition of the elderly population continue to dictate a rapid increase in the need for long-term care beds.

(II) Sheltered Housing

Capacity: In 1989 there were 73 sheltered housing programs, operating 6,314 units for elderly singles and couples.

Rate of Units: There are 16.8 units per 1,000 elderly.

Regional Distribution: The distribution of sheltered housing is not uniform across the country. In some districts the rate of units is higher than the national average: Jerusalem District (24 units per 1,000 elderly), the Southern District and the Tel Aviv District (23 and 21, respectively). In some the rate is lower: Central District (6 per 1,000) and Northern District (12). In the Haifa District the rate is similar to the national average (15).

Ownership: About half of the total units (47%) belong to the public sector and to "Amigur"; 36% to the voluntary sector (primarily MISHAN) and 17% belong to the private sector.

Developments in Recent Years: In the period 1985–1989, 21 programs with 1,440 housing units were added to the system – a growth of 29%. About two thirds of the growth took place in the public sector and one third in the private sector. In the voluntary sector (MISHAN) there has been a decrease in the number of housing units.

Acknowledgments

We are grateful to all those who assisted us and contributed to this report:

To David Moore and Miriam Shtarkshall of ESHEL – The Association for the Planning and Development of Services for the Aged in Israel, who supplied us with information and advice. To Ayalá Shapira and Peter Ludriks of the Service for the Aged in the Ministry of Labor and Social Affairs, to Shmuel Tsin, Shoshana Haklai, Esther Markovits, Yaakov Nevo, Yoram Lotan, Yitzhak Goldstein, Tziona Mizrahi, Esther Marziano, and Aviva Tamam of the Ministry of Health, who supplied, and continue to supply us, with the data that appear in this report.

We owe a special thanks to our colleagues in the Brookdale Institute: To Jack Habib for his encouragement and constructive remarks; to Adeena Ascher and Rima Farkash, who prepared the information system computer programs on institutional services; to Erella Brillant for editing the report, and to Bilha Allon, who assisted in typing it.

Table of Contents

List of Tables

Introduction	1
I. Long-term Care Institutions	2
1. The Situation in 1989	2
–Geographic Distribution of the Supply of Beds	3
–Distribution of Beds by Ownership	6
–Referral to Institutions by Government Ministries	9
–Indicators of Pressure on the Institutional System: Waiting Lists for Institutional Placement	12
2. Additional Beds Planned by 1993	14
3. Quantitative Development of the Institutional System Between the Years 1983 and 1989	17
–The Increase in the Number of Beds in Relation to Demographic Changes	21
II. Sheltered Housing	24
1. The Situation in 1989	24
2. Development of Sheltered Housing in the Years 1985–1989	27
3. Planned Projects	28
Bibliography	30
Appendices	31

List of Tables

Table 1:	Number of Long-term Care Institutions, by Ownership and Geographic Region, May 1989	2
Table 2:	Licensed Beds in Long-term Care Institutions by Type of Bed and Geographic Region, 1981-1989	4
Table 3:	Rate of Licensed Beds in Long-term Care Institutions per 1,000 Jewish Elderly, by Type of Bed, Ownership, and Geographic Region, 1989	5
Table 3a:	Rate of Licensed Beds in Long-term Care Institutions per 1,000 Jewish Elderly, by Type of Bed and Geographic Region, 1983 and 1987	5
Table 4:	Rate of Beds per 1,000 Jewish Elderly by Geographic Region as a Percent of the National Average, 1989	6
Table 5:	Licensed Beds in Long-term Care Institutions by Type of Bed and Ownership, 1981-1989	7
Table 6:	Distribution of Beds by Ownership, 1989 (Percentages)	8
Table 7:	Distribution of Beds by Type of Bed, 1989 (Percentages)	9
Table 8:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership and Geographic Region, May 1989	10
Table 9:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), as a Percent of Licensed Beds in those Institutions, May 1989	10
Table 10:	Distribution of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership, May 1989	11
Table 11:	Monthly Cost of Maintaining Residents in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership, May 1989 (Thousands of \$)	11

Table 12:	Average Government Rate for Maintaining a Resident in a Long-term Care Institution, by Ownership and Ward, May 1989 (\$)	12
Table 13:	Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement (through Social Affairs) or for Hospitalization in Nursing Home (through Health), by Geographic Region, May 1989	13
Table 14:	Rate of Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement per 1,000 Jewish Elderly in the Population, by Geographic Region, May 1989	13
Table 15:	Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement as a Percentage of Licensed Beds, by Geographic Region, May 1989	14
Table 16:	Additional Beds Planned by 1993, by Ownership and Geographic Region (Data from May 1989)	15
Table 17:	Frozen and Conceptually Planned Beds, by Ownership and Geographic Region (Data from May 1989)	16
Table 18:	Increase in Licensed Beds in Long-term Care Institutions in the Years 1983-1989	18
Table 19:	Increase in Licensed Beds in Long-term Care Institutions in the Years 1987-1989	19
Table 20:	"Contribution" of Each Sector to General Increase in the Years 1983-1989, by Type of Bed (Percentages)	20
Table 21:	"Contribution" of Each Sector to General Increase in the Years 1987-1989, by Type of Bed (Percentages)	20
Table 22:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions Who Were Referred by Government Ministries (Ministry of Labor and Social Affairs and the Health Ministry), as a Percentage of Licensed Beds in those Institutions, 1985-1989	21
Table 23:	Increase in Number of Beds in the Years 1983-1989 as Related to the Increase Arising from Changes in the Size and Composition of the Elderly Population, by Geographic Region	23
Table 24:	Sheltered Housing Programs, by Ownership and Geographic Region, 1985-1989	25
Table 25:	Rate of Housing Units in Sheltered Housing Programs per 1,000 Jewish Elderly in the Population, by Geographic Region, 1985-1989	26

List of Tables

Table 1:	Number of Long-term Care Institutions, by Ownership and Geographic Region, May 1989	2
Table 2:	Licensed Beds in Long-term Care Institutions by Type of Bed and Geographic Region, 1981-1989	4
Table 3:	Rate of Licensed Beds in Long-term Care Institutions per 1,000 Jewish Elderly, by Type of Bed, Ownership, and Geographic Region, 1989	5
Table 3a:	Rate of Licensed Beds in Long-term Care Institutions per 1,000 Jewish Elderly, by Type of Bed and Geographic Region, 1983 and 1987	5
Table 4:	Rate of Beds per 1,000 Jewish Elderly by Geographic Region as a Percent of the National Average, 1989	6
Table 5:	Licensed Beds in Long-term Care Institutions by Type of Bed and Ownership, 1981-1989	7
Table 6:	Distribution of Beds by Ownership, 1989 (Percentages)	8
Table 7:	Distribution of Beds by Type of Bed, 1989 (Percentages)	9
Table 8:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership and Geographic Region, May 1989	10
Table 9:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), as a Percent of Licensed Beds in those Institutions, May 1989	10
Table 10:	Distribution of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership, May 1989	11
Table 11:	Monthly Cost of Maintaining Residents in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Social Affairs and Health), by Ownership, May 1989 (Thousands of \$)	11

Table 12:	Average Government Rate for Maintaining a Resident in a Long-term Care Institution, by Ownership and Ward, May 1989 (\$)	12
Table 13:	Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement (through Social Affairs) or for Hospitalization in Nursing Home (through Health), by Geographic Region, May 1989	13
Table 14:	Rate of Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement per 1,000 Jewish Elderly in the Population, by Geographic Region, May 1989	13
Table 15:	Elderly on Waiting Lists for Institutional Placement as a Percentage of Licensed Beds, by Geographic Region, May 1989	14
Table 16:	Additional Beds Planned by 1993, by Ownership and Geographic Region (Data from May 1989)	15
Table 17:	Frozen and Conceptually Planned Beds, by Ownership and Geographic Region (Data from May 1989)	16
Table 18:	Increase in Licensed Beds in Long-term Care Institutions in the Years 1983–1989	18
Table 19:	Increase in Licensed Beds in Long-term Care Institutions in the Years 1987–1989	19
Table 20:	“Contribution” of Each Sector to General Increase in the Years 1983–1989, by Type of Bed (Percentages)	20
Table 21:	“Contribution” of Each Sector to General Increase in the Years 1987–1989, by Type of Bed (Percentages)	20
Table 22:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions Who Were Referred by Government Ministries (Ministry of Labor and Social Affairs and the Health Ministry), as a Percentage of Licensed Beds in those Institutions, 1985–1989	21
Table 23:	Increase in Number of Beds in the Years 1983–1989 as Related to the Increase Arising from Changes in the Size and Composition of the Elderly Population, by Geographic Region	23
Table 24:	Sheltered Housing Programs, by Ownership and Geographic Region, 1985–1989	25
Table 25:	Rate of Housing Units in Sheltered Housing Programs per 1,000 Jewish Elderly in the Population, by Geographic Region, 1985–1989	26

Table 26:	Comparison Between the Rate of Sheltered Housing Units and the Rate of Beds for Independent Elderly in Long-term Care Institutions, 1989	26
Table 27:	Development of Sheltered Housing Programs in the Years 1985-1989, by Ownership and Geographic Region	27
Table 28:	Sheltered Housing Projects that are under Construction or are being Planned at the Beginning of 1990, by Ownership and Geographic Region (temporary data)	29

Appendices

Appendix A:	List of Long-term Care Institutions in Israel, May 1989	31
Appendix B:	Number of Elderly in Long-term Care Institutions who were Referred by Government Ministries (Labor and Social Affairs, and Health), by Institution and Ward, May 1989	37
Appendix C:	Government Rates for Maintaining Residents in Long-term Care Institutions, by Institution and Ward, May 1989 (\$)	41
Appendix D:	List of Projects in which the Planned Addition of Beds will Take Place by 1993 (Data from May 1989): (a) Normal Planning; (b) Freezing and Conceptual Planning	45
Appendix E:	List of Sheltered Housing Programs in Israel, 1989	47
Appendix F:	List of Sheltered Housing Projects under Construction and Planning, Beginning of 1990	49